

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Кафедра музично-теоретичних дисциплін та інструментальної підготовки

«До захисту допускаю»
завідувач кафедри музично-теоретичних дисциплін та інструментальної
підготовки, кандидат педагогічних наук, професор
_____ А. І Душний « 4 » грудня 2024 р.

Фортепіанна і камерно-вокальна творчість Наталії Боєвої у практиці музично-естетичного виховання

Спеціальність 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Магістерська робота
на здобуття освітньої кваліфікації – Вчитель музичного мистецтва,
викладач закладу фахової передвищої, вищої освіти

Автор роботи: Колосок Ксенія Олегівна _____

**Науковий керівник: доцент
Німилович Олександра Миколаївна _____**

Дрогобич, 2024

Захист кваліфікаційної (бакалаврської, магістерської) роботи

**ФОРТЕПІАННА І КАМЕРНО-ВОКАЛЬНА ТВОРЧІСТЬ НАТАЛІЇ
БОЄВОЇ У ПРАКТИЦІ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

(тема роботи)

Оцінка за стобальною шкалою: _____

Оцінка за національною чотирибальною шкалою: _____

Коротка мотивація захисту:

Дата

Голова ЕК _____

підпис прізвище та ініціали

Секретар ЕК _____

підпис прізвище та ініціали

ЗМІСТ

Вступ.....	5
Розділ І. Творчий доробок, професійна та педагогічно-просвітницька діяльність Наталії Боевої.....	11
1.1. Життєпис і творчість Наталії Боевої – яскравої представниці української сучасної музичної культури.....	11
1.2. Діяльність Наталії Боевої на посаді голови Запорізького обласного осередку Національної Спілки Композиторів України.	19
1.3. Участь композиторки Наталії Боевої у програмах Міжнародного фестивалю Київ Музик Фест.....	30
Розділ ІІ. Фортепіанна та камерно-вокальна творчість Н. Боевої – джерело високопрофесійного дидактичного та концертного матеріалу	36
2.1. Фортепіанні композиції Н. Боевої педагогічного та концертного спрямування.....	36
2.2. Жанрова палітра камерно-вокальної творчості Наталії Боевої.....	55
Висновки.....	65
Список використаної літератури.....	69
Додатки	76

АНОТАЦІЯ

Колосок К. Фортепіанна і камерно-вокальна творчість Наталії Боєвої у практиці музично-естетичного виховання.

Магістерська робота розкриває фортепіанну і камерно-вокальну творчість Наталії Боєвої – сучасної композиторки із Запоріжжя. Її доробок становить значне надбання української музичної культури і повинен зайняти вагоме місце у практиці музично-естетичного виховання молоді.

У першому розділі магістерського дослідження охарактеризовано життєпис і творчість Наталії Боєвої як яскравої представниці української сучасної музичної культури, розкрито діяльність мисткині на посаді голови Запорізького обласного осередку Національної Спілки Композиторів України.

Другий розділ присвячений аналізу фортепіанних композицій Н. Боєвої педагогічного та концертного спрямування й обґрунтуванню їх педагогічного значення, а також розкривається педагогічно-виконавський аспект і жанрова палітра її камерно-вокальної творчості.

SUMMARY

Kolosok K. Piano and chamber-vocal creativity of Nataliia Boieva in the practice of musical and aesthetic education

The master's thesis reveals the piano and chamber-vocal work of Nataliia Boieva, a modern composer from Zaporizhzhia. Her works are a significant asset of Ukrainian musical culture and should occupy an important place in the practice of musical and aesthetic education of young people.

In the first chapter of the master's study, the biography and work of Nataliia Boieva as a bright representative of Ukrainian modern musical culture is characterized, the activity of the artist as the head of the Zaporizhzhia regional branch of the National Union of Composers of Ukraine is revealed.

The second chapter is devoted to the analysis of piano compositions by N. Boieva pedagogical and concert orientation and the justification of their pedagogical significance, as well as the pedagogical and performing aspect and genre palette of her chamber and vocal work are revealed.

Вступ

Актуальність проблеми та ступінь наукової розробки. У сучасних умовах державотворення важливого значення набуває музичне виховання як особлива галузь освіти. Якраз через неї впроваджується актуальна мета збереження і примноження духовної спадщини народу. У сучасних складних історично-політичних і воєнних обставинах відбуваються значні зміни як у музичній освіті, так і в творчості українських композиторів, педагогів, які намагаються, не зважаючи ні на що, творити, музикувати, навчати і духовно підтримувати молоді покоління українців.

Музично-естетичне виховання є ваговою компонентою освіти й виховання загалом, якій притаманна тісна взаємодія матеріально-духовних чинників національної культури. У процесі музичного виховання сучасна молодь має нагоду засвоювати як українську, так і світову музичну культуру, зокрема й творчість яскравих представників регіональних організацій НСКУ й на цьому ґрунті формувати гуманістичну культуру особистості, здатність чинити опір різноманітним викликам і бездуховності.

Чимало сучасних українських композиторів, зберігаючи національні традиції, оновлюючи образну, змістову й жанрово-стильову палітру, вкладають нові унікальні ознаки в українську музичну скарбницю і ці процеси вимагають вивчення, аналізу й пропагування.

До знаних особистостей останнього двадцятиліття ХХ і початку ХХІ ст. належить українська композиторка і педагогиня Наталія Боева із Запоріжжя. У творчості мисткині проглядає яскрава індивідуальність та оригінальність.

Попри велику популярність симфонічної, вокальної та інструментальної камерної музики, концертів для солюючих інструментів і симфонічного оркестру, музики до театральних вистав і мюзиклів Н. Боевої, фортепіанна і окремі камерно-вокальні твори залишаються малознаними. Значна увага в магістерській роботі відводиться розкриттю різноманітних аспектів фортепіанної та камерно-вокальної музики композиторки задля їхньої

популяризації та введення до педагогічного і концертного репертуару молодого покоління.

Інформація біографічного характеру про композиторку міститься в довідникових виданнях – Українській музичній енциклопедії [41, 233], Енциклопедії сучасної України [31], довідниках І. Соневицького [70], А. Мухи [40], статті Т. Мартинюк [36], а також самої композиторки у біобібліографічному покажчику «Серце, віддане музиці», опублікованому в 2011 році до 60-річного ювілею мисткині [56]. Вони фрагментарно висвітлюють походження, періоди навчання, становлення, професійної зрілості й творчої праці Н. Боевої.

Творчість композиторки, зокрема симфонічна і театральна стала предметом дослідження у дисертаціях Т. Мартинюк [37] і Є. Кеменчеджи [23], публікаціях І. Комарової [28], а також численних відгуках та рецензіях на виконання її творів у концертних програмах.

Народилася Наталія Боева 14 червня 1951 року в Донецьку, а в трирічному віці переїхала з батьками до Запоріжжя, де закінчила теоретичне відділення Державного музичного училища, що зараз носить ім'я Платона Майбороди і зробила свої перші творчі спроби у сфері композиції під керівництвом педагога Олега Носика (1926-1996), члена НСКУ. Дальше продовжила своє професійне зростання на композиторському факультеті Київської державної консерваторії (1972-1977) у класі композиції видатного композитора, народного артиста України А. Штогаренка (1902-1992), ректора Київської консерваторії, багаторічного завідувача кафедри композиції. Заняття у А. Штогаренка вирізнялися особливою творчою аурою, щирістю, доброзичливістю, справедливою критикою, аналізом опусів вихованців, вмінням педагога відчувати і виховувати індивідуальність кожного студента. Молода мисткиня навчалася також у знаменитих викладачів: Миколи Дремлюги, Віталія Кирейка, Мирослава Скорика, Гліба Таранова, Юрія Іщенка. Дипломною роботою стала «Поема» для симфонічного оркестру. У час навчання заприятимилася з композитором Іваном Карабицем, який як аспірант

керував Клубом молодих композиторів і музикологів, в якому студентська молодь ділилася своїми творчими захопленнями, обговорювали проблеми сучасного мистецтва.

Провідною темою творчості Н. Боевої стала трагедія особистості в складному сучасному світі, переповненому різноманітними конфліктами, війнами, втратами, горем, проте, незважаючи на ці важкі перепони, у доробку композиторки перемагає глибока віра, любов і щастя.

Від 1977 року композиторка проживає у Запоріжжі працюючи в Запорізькій обласній філармонії у 1977–1992 як музичний редактор і художній керівник. Від 1992 розпочала свою педагогічну працю як викладач-методист вищої категорії, читаючи музично-теоретичні дисципліни та композицію в різних музичних школах Запоріжжя (ДМШ № 3, ДМШ № 6, 1992-1995), згодом – у Запорізькому музичному училищі ім. П. Майбороди. На початку 2000-х років композиторка співпрацювала з театрами міста, а від 2006 року працює на посаді керівника музичної частини Запорізького музично-драматичного театру імені В. Г. Магара, що й стало спонукою до створення музики до театральних вистав.

У 2002 році Н. Боева стала головою Запорізької обласної організації композиторів, а від 2012 року очолила створений Запорізький обласний осередок НСКУ й успішно творчо співпрацює з композиторами Запорізького краю М. Поповим, Д. Савенко, Г. Хазовою і В. Симоновим.

Композиції Н. Боевої часто звучать у програмах різноманітних Всеукраїнських і Міжнародних музичних фестивалів: «Київ – Музик – Фест» (щорічно), «Donbas Modern music Art – 2013», «За єдину європейську Україну» та ін.

У фортепіанному творчому доробку Н. Боевої – Соната-балада, Поліфонічний зошит, Дитячий альбом, Сонатина та ін. п'єси, серед камерно-вокальних композицій – вокальні цикли, низка романсів і балад.

Фрагментарне опрацювання творчої біографії композиторки й педагогині Н. Боевої, зокрема її фортепіанного і камерно-вокального доробку, недостатнє

ознайомлення з творчістю композиторки у різних регіонах України і прагнення популяризувати її творчість, зокрема для дітей, зумовили вибір теми магістерської роботи – «Фортепіанна і камерно-вокальна творчість Наталії Боевої у практиці музично-естетичного виховання».

Об'єкт дослідження. Українське фортепіанне і камерно-вокальне мистецтво другої половини XX – початку XXI ст.

Предмет дослідження. Фортепіанний і камерно-вокальний доробок Наталії Боевої в розвитку українського музичного мистецтва кінця XX – початку XXI ст.

Мета дослідження полягає в розкритті значення фортепіанної і камерно-інструментальної творчості відомої української композиторки, педагога, голови Запорізької обласної організації НСКУ Н. Боевої у системі національної освіти в Україні, а саме в музично-естетичному вихованні.

Завдання дослідження:

- розкрити творчу працю Наталії Боевої крізь призму її біографії;
- змалювати фестивально-концертну палітру творчості Наталії Боевої;
- опрацювати діяльність Н. Боевої на посаді голови Запорізької організації Національної спілки композиторів України;
- проаналізувати фортепіанні твори Н. Боевої та здійснити їх музично-естетичний аналіз;
- охарактеризувати жанрові вподобання камерно-вокальної творчості композиторки – цінного педагогічного і концертного репертуару.

Методи дослідження: *теоретичний та порівняльний аналіз документів, збірок фортепіанного педагогічного і концертного репертуару; систематизація фактів, які відображають етапи творчої біографії Н. Боевої; конкретно-пошуковий, що полягає в аналізі й порівнянні методичної, нотної, музикознавчої літератури; інтерв'ювання – спілкування з мисткинею, яка люб'язно надала нотні матеріали для магістерської роботи.*

Джерельна база дослідження: документи і матеріали Центральної бібліотеки для дорослих і Центральної бібліотеки для дітей Запоріжжя, бібліотеки Запорізького фахового музичного коледжу ім. П. Майбороди, бібліотеки Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка, Дрогобицького фахового музичного коледжу ім. В. Барвінського, музично-театрального відділу Центральної міської бібліотеки ім. В. Чорновола.

Для розкриття фортепіанного і камерно-вокального доробку мисткині основним джерелом роботи послужили рукописи окремих композицій для фортепіано та вокальних, а також опубліковані нотні збірки, зокрема видання «Музичні вітання»: п'єси для фортепіано, «Твори для двох фортепіано», «Веселі пісні для дітей», «Вокальні твори для голосу і фортепіано», «Вибрані вокальні твори та пісні».

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше здійснено спробу якнайповніше впорядкувати й зібрати розпорошену інформацію про творчий та життєвий шлях Наталії Боевої. Вперше здійснено музично-естетичний аналіз фортепіанних та камерно-вокальних творів, розкрито внесок мисткині в українську музичну культуру і освіту та її діяльність на посаді голови Запорізької організації Національної спілки композиторів України.

Практичне значення дослідження. Внаслідок отриманих результатів, матеріали роботи можна використовувати в освітньому процесі навчальних мистецьких закладів, при читанні лекцій з методики музичного виховання, історії української музики, методики викладання гри на фортепіано.

Апробація результатів дослідження відбулась на засіданні кафедри музично-теоретичних дисциплін та інструментальної підготовки, а також шляхом виступу з доповіддю у програмі щорічної студентської наукової конференції на факультеті початкової освіти та мистецтва ДДПУ ім. І. Франка та виступу з доповіддю «Фортепіанна і камерно-вокальна творчість Наталії Боевої у практиці музично-естетичного виховання» та у програмі ІХ наукових читань здобувачів мистецької освіти «Інновації в музичній освіті та мистецтві»

(Рівненський державний гуманітарний університет, 23 травня 2024 року) та публікації статті:

1. **Колосок К.** Творчість Наталії Боевої в контексті розвитку сучасної української музичної культури. *Інновації в музичній освіті та мистецтві: матеріали XI-х наукових читань здобувачів мистецької освіти*, Рівне 23 травня 2024 р. / упор. Прокопович Т. Ю. Рівне: Відок, 2024. С. 15-18.

Структура магістерської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, бібліографії (70 найменувань), додатків. Загальний обсяг роботи – 75 сторінок.

Розділ I

Творчий доробок, професійна та педагогічно-просвітницька діяльність Наталії Боевої

1.1. Життєпис і творчість Наталії Боевої – яскравой представниці української сучасної музичної культури

Музичне мистецтво Запоріжжя представлене численною когортою відомих діячів. На сучасному етапі (друга половина XX – початок XXI ст.) однією з найпопулярніших і найвагоміших постатей краю є композиторка, голова Запорізького осередку НСКУ, педагогиня Наталія Боева.

Народилася мисткиня 14 червня 1951 року в Донецьку. У трирічному віці переїхала з батьками до Запоріжжя. Як зазначає композиторка: «У Запоріжжі вся родина Боева Івана Яковича, мого батька, живе із 1954 року. У цьому місті я закінчила ДМШ № 2 (1968), в 1972 році – теоретичне відділення Державного музичного училища, що зараз носить ім'я Платона Майбороди» [42, 12].

Навчаючись в училищі, Н. Боева зробила свої перші творчі спроби у сфері композиції під керівництвом педагога, члена Співки композиторів України О. Носіка. Як зазначає Т. Мартинюк: «Спілкування з відомим педагогом, професійним композитором, засновником композиторської справи на Запоріжжі залишило на талановитій, яскравій особистості Н. І. Боевої великий відбиток, сформувало і остаточно визначило її тяжіння до композиторської справи» [37, 128].

У цей період творчості і професійного навчання і зростання у доробку молодой талановитой композиторки Н. Боевої з'явилася низка камерних творів, написаних як творчі завдання з дисципліни «Поліфонія» (Прелюдії та фуги для фортепіано), згодом створено кілька камерно-інструментальних композицій – «Жарт» (для флейти в супроводі фортепіано), «Прелюдію» для скрипки та фортепіано, а також камерно-вокальні п'єси – «Колискова» на вірші Т. Шевченка. Саме ці композиції склали основу програми випускниці запорізького музичного училища Н. Боевої під час вступних іспитів на

композиторський факультет Київської державної консерваторії. Молода мисткиня відразу була прийнята на перший курс консерваторії, де зустріла, зацікавилася і мала щасливу нагоду навчатися і переймати досвід у знаменитих викладачів консерваторії, серед яких: Микола Дремлюга, Віталій Кирейко, Мирослав Скорик, Гліб Таранов, Юрій Іщенко. Н. Боева потрапила до класу композиції видатного композитора, народного артиста України А. Штогаренка (1902-1992), ректора Київської консерваторії, багаторічного завідувача кафедри композиції. Пишучи з великою шаною і приязню про свого вчителя, Н. Боева наголошує: «А. Я. Штогаренко виховував нас на любові! Любові до професії, до стін вузу, до колег, до Києва, до рідної України!» [56, 15]. Навчаючись на другому курсі консерваторії, написала «Варіації» для фортепіано на тему улюбленої української народної пісні А. Штогаренка «Не співайте, півні». Також мисткиня цікаво згадує і свою останню зустріч з педагогом, у якій прозвучала одна з вагомих творчих порад для неї: «Остання зустріч з Вчителем відбулася у Будинку творчості композиторів «Ворзель». Я грала свою першу в житті пісню, яку написала на слова П. Ребра «Мати». Почула похвалу і до болі рідну фразу, яку чула від нього мільйони разів за роки навчання: «Ти, Наталко, на вірному шляху. Шукай свій носик у фольклорі!» [28, 18-19].

Варто наголосити на особистості педагога Н. Боевої в консерваторії – професора А. Штогаренка, який все життя самовіддано займався вихованням нових творців музики. Чимало років він стояв на чолі кафедри композиції Київської державної консерваторії імені П. Чайковського, а також 15 років займав посаду ректора вузу. У його класі композиції навчалися такі відомі сьогодні музиканти і композитори – К. Віленський, Ю. Іщенко, О. Костін, Е. Мілка, В. Подвала, І. Поклад, М. Степаненко, В. Тилик, В. Філіпенко, Н. Боева, Нгуен Дик Тоан (В'єтнам) та багато інших [2, 18-19].

Заняття у А. Штогаренка вирізнялися особливою творчою аурою, студентів полонила його ерудиція, толерантність, вміння почути кожного, допомогти, і великий талант до легкої імпровізації. Як творчий наставник талановитої молоді, він умів щиро, доброзичливо, проте справедливо критично

аналізувати опуси своїх вихованців, які залюбки зверталися за порадою до педагога вже далеко після закінчення навчання і демонстрували свої нові творчі досягнення. Він вирізнявся своєю тактовністю і вмінням відчувати і виховувати індивідуальність кожного студента. У такій професійно-творчій атмосфері формувався, вишколювався і зростав талант Наталії Боевої.

Навчаючись у консерваторії, Н. Боева продовжила в 1976 році працю над створенням камерно-інструментальних та камерно-вокальних творів, зокрема це Варіації для фортепіано та вокальний диптих на вірші Ф. Вьеле-Гриффена та П. Воронька. Цікаво, що тоді ж молода мисткиня звернулася й до органної та симфонічної музики, написавши у 1977 році як дипломну роботу «Поєму» для симфонічного оркестру. Особливо вагоме значення для формування й становлення Боевої у студентські роки мали творчі подорожі як учасниці різноманітних українських делегацій молодих композиторів до музичних центрів України – Харкова, Донецька, а також її за межами – до Азербайджану, що дозволило познайомити зі своєю творчістю широкі кола фахівців і шанувальників мистецтва.

У студентські роки Н. Боева заприятелювала з композитором і музикознавцем Іваном Карабицем, який навчався в аспірантурі на кафедрі композиції і був головою Клубу молодих композиторів і музикологів. У товаристві владарювала мистецька атмосфера, тут студенти мали щасливу нагоду ділитися своїми творчими захопленнями, обговорювали проблеми сучасного мистецтва. На цей час членами клубу були сьогодні знамениті українські композитори – І. Кириліна, Ю. Шевченко, І. Щербаков, В. Верещагін. Доволі часто Н. Боева подорожувала в складі української делегації молодих композиторів на студентські конференції в різні міста, де також звучали її нові композиції [28, 19].

Роки навчання у Київській консерваторії стали визначальними і в сенсі визначення основних напрямків творчого шляху Н. Боевої, кола тематичних, жанрових і стилевих напрямків, в яких вона працює і сьогодні, визначення своєрідності образної палітри і музичної мови композиторки. За твердженнями

І. Комарової провідною темою творчості Н. Боевої стала трагедія особистості в складному сучасному світі, переповненому різноманітними конфліктами, війнами, втратами, горем, проте, незважаючи на ці важкі перепони, у доробку композиторки перемагає глибока віра, любов і щастя. Жанрову палітру творчості окреслюють симфонічна музика, вокальна та інструментальна камерна музика, концерти для союючих інструментів і симфонічного оркестру, музика до театральних вистав.

Завершивши навчання у консерваторії, Н. Боева повернулася до Запоріжжя у 1977 році. Від цього часу чимало років (1977–1992) мисткиня віддала самовідданий праці в Запорізькій обласній філармонії як музичний редактор, була помічником головного режисера (літературна частина), художнім керівником цього мистецького осередку. Вагомою обставиною того часу став «переїзд до Запоріжжя В'ячеслава та Валентини Реді» [56, 12] у 1986 році, адже відомий диригент від 1987 року очолив симфонічний оркестр Запорізької філармонії й натхненно керує колективом і до сьогодні. Постать диригента стала спрямовуючою у діяльності обласної філармонії й краю, у активізації концертного життя міста й наведенні творчих контактів з композиторами Запоріжжя, як також і з Наталією Боевою, яка наголошує, що «з того часу Запоріжжя – місто моїх музичних прем'єр» [56, 12]. У 1986 році Н. Боева успішно вступила до Спілки композиторів України.

Про співпрацю і мистецько-товариські взаємини з В'ячеславом Редєю композиторка з теплом і приязню написала: «Диригент мого життя – В'ячеслав Редя, Людина-Свято!» [42, 12]. З диригентом та його оркестром відбулося чимало концертних програм, зокрема симфонічних вечорів «Наш гість композитор Наталія Боева», понад 130 концертів у формі музичного лекторію в проєкті під назвою «Шкільний день з піснями Наталії Боевої». У виконанні колективу під орудою В. Реді прозвучали твори Н. Боевої – «Урочистий спів», Святкова увертюра, «Пасакалія» на тему української народної пісні «Закувала зозуленька там, де біла глина» [28, 23]. Записано також чимало фонограм до

театральних вистав з музикою Н. Боевої, як от «Богдан Хмельницький. Судна ніч» та «Кін – IV» (режисер – народний артист України О. Король).

Від 1992 року Н. Боева розпочала свою педагогічну працю як викладач-методист вищої категорії, читаючи музично-теоретичні дисципліни та композицію в різних музичних школах Запоріжжя (ДМШ № 3, ДМШ № 6, 1992-1995), згодом – у Запорізькому музичному училищі ім. П. Майбороди, викладаючи дисципліни: теорію музики, гармонію, поліфонію і композицію [5; 31]. Вона пишається своїми талановитими вихованцями і випускниками різних років, які отримували вищу музичну освіту і продовжують навчання в Київській національній академії в класі професорів М. Скорика і С. Станковича [28, 20].

Творчий доробок композиторки у 1980-90-х роках, у період творчого розквіту мисткині зосередився на фортепіанній та камерно-вокальній творчості й варто згадати, що в цей час було написано для фортепіано Сонату-баладу, Поліфонічний зошит, Дитячий альбом, Сонатину та ін. [56, 9-11; 5, 130], кілька вокальних циклів, низку романсів, балад.

Проте Н. Боева не тільки творила в цих улюблених жанрах, а й написала чимало симфонічних творів, серед яких: поема «Урочистий спів» (1995), фантазія «Вічне життя» (1996), триптих «Судна ніч» (1996), Святкова увертюра (1998), Пасакалія (1998) [56, 8].

Як зазначає сама композиторка, спрямування її творчості до музики для симфонічного оркестру була підсилена творчою співпрацею з відомим диригентом В. Редем і симфонічним оркестром Запорізької філармонії, яким він керує. Музикознавиця Т. Мартинюк зауважила, що Н. Боеву «вважають композитором симфонічної обдарованості, симфонічного мислення, майстром оркестрової партитури, монументалістом» [37, 129].

Камерно-інструментальна музика у творчості Н. Боевої займає чільне місце, особливо твори для камерного оркестру – Пастораль для флейти та камерного оркестру (1993) та камерно-інструментального ансамблю – Соната для кларнету та фортепіано (1981) [41, 233].

Жанр інструментального концерту також рясно представлений у творчості Н. Боевої, адже від 1980-90-х рр. композиторка створила Концерт для фортепіано з оркестром «Бабин Яр» (1982), Концерт для скрипки з оркестром № 1 «Пам'яті друга» (1991), Концерт для віолончелі з оркестром [56, 8-11]. У 2021 році Н. Боева створила Фантазію для фортепіано і симфонічного оркестру, а її прем'єра світового масштабу відбулася на фестивалі Київ Музик Фест – 2023.

Не оминула своєю увагою Н. Боева музичного театру. На початку 2000-х років композиторка співпрацювала з театрами міста, а від 2006 року працює на посаді керівника музичної частини Запорізького музично-драматичного театру імені В. Г. Магара [3*]. Це й стало спонукою і великим зацікавленням мисткині, з'явилося чимало вистав цього театру, до яких створила музику Н. Боева [5].

У доробку мисткині два мюзикли, лібрето до яких написала авторка музики, а творча співпраця зі Запорізьким музично-драматичним театром імені В. Магара, Запорізьким театром юного глядача, спонукали до створення музики до вистав, поставлених на цих сценах [56, 8-11]. Серед цікавих театральних робіт музикантки до спектаклів: «Богдан Хмельницький», двох мюзиклів – «Історія, що виникла в своєрідний музичний спектакль «Лігейя» (театралізована сюїта) за мотивами оповідань Едгара По, для якого композиторка створила поетичний текст українською мовою і сценографію [28, 25].

Як зазначає у дисертаційній праці дослідник Є. Кеменчеджи: «З початку 2000-х років розпочинається новий, сучасний етап творчої діяльності Боевої, який слід назвати періодом мистецької зрілості та широкого визнання» [23, 133].

Від 2002 року Н. Боева стала головою Запорізької обласної організації композиторів, а від 2012 року очолила створений Запорізький обласний осередок НСКУ й успішно творчо співпрацює з композиторами Запорізького краю, пишучи новітню музичну історію України. Активна праця Н. Боевої та очолюваного нею осередку користується визнанням і композиторка була обрана членом правління Національної спілки композиторів України. До

Запорізького обласного осередку входить п'ять членів НСКУ серед яких: «заслужені діячі мистецтв України Н. Боева та М. Попов, лауреати обласної премії в номінації «За розвиток музичного мистецтва Запорізького краю» Д. Савенко та Г. Хазова і композитор В. Симонов [52].

У творчому доробку композиторки в ці роки з'явилися нові твори, цикли у камерно-вокальній сфері на вірші І. Франка, Ф. Гарсія Лорки та ін. [41, 233].

Серед об'ємних вокально-симфонічних творів, написаних для голосу з оркестром – думка «Бандуристе, орле сизий!», а також балади на слова І. Малковича, Т. Шевченка, Е. Межелайтиса, масштабна вокально-симфонічна картина «Бондарівна» [31, 16], три романси на вірші В. Шекспіра для баритона та камерного оркестру, сюїта «Лігейя» [56, 8-11].

Від 2000 року композиторка створила: Концерт рапсодію для альта, голосу та оркестру (2001), Елегію для альта та камерного оркестру (2002), Камерну сюїту (2005), Концерт для флейти, флейти піколо і фортепіано; Концерт для фортепіано з оркестром № 2 (2012), Концерт для скрипки з оркестром № 2 (2021).

Основними рисами творчості Н. Боевої, на думку дослідниці Т. Мартинюк, постає те, що мисткиня є «композитором сучасної індивідуальної манери висловлювання при збереженні традиції класичної тональної музики» [37, 130], у творах композиторки переважає «глибинний лірико-драматичний погляд на світ, актуалізовані ідеї Батьківщини, фольклорної спадщини як культурно-філософського досвіду людства» [37, 130].

Багатогранна творча діяльність Наталії Боевої вирізнена різноманітними державними нагородами: заслужена діячка мистецтв України (1996), лауреатка премії обласного Фонду культури ім. І. Паторжинського (1994), лауреатка Другого всеукраїнського фестивалю академічних театрів «Данапріс» у номінації «Краще музичне вирішення» вистави за п'єсою К. Карпенка «Мамай» (2008, Запоріжжя), лауреатка X ювілейного конкурсу «Господиня свого краю» в номінації «Жінка – працівник культури та мистецтва» (2011), двічі лауреатка премії облдержадміністрації «За досягнення в розвитку музичного мистецтва

Запорізького краю» (2001, 2016). За віддану працю на ниві музичної творчості мисткиня в 2008 році була відзначена Почесною грамотою Національної Спілки композиторів України «За вагомий внесок у діяльність НСКУ», у 2011 році отримала орден «За заслуги перед Запорізьким краєм» III ступеня [23, 124].

У 2019 році Указом Президента України № 946/2019 «Про призначення державних стипендій видатним діячам культури і мистецтва» Наталії Боевій було присуджено дворічну стипендію як видатній представниці музичної культури України [20].

Життєтворчість композиторки стала канвою для створення двох документальних фільмів на Запорізькій телерадіокомпанії – «Люди та долі», «Двоє в місті». Композиції Н. Боевої часто звучать у програмах різноманітних Всеукраїнських і Міжнародних музичних фестивалів: «Київ – Музик – Фест» (щорічно), «Donbas Modern music Art – 2013», «За єдину європейську Україну» та ін. [29].

Варто згадати чоловіка композиторки, вірного супутника на життєвій і творчій ниві – Ігоря Горського, з яким колись вчилися в Київській консерваторії на одному курсі, майстерного соліста інструменталіста (альтист) і диригента. Як керівник камерних колективів, а саме «оркестру «Дивертисмент» Дніпропетровського Будинку органної та камерної музики, студентського оркестру «Концертино» та ансамблю скрипалів «Консонанс» Запорізького обласного музичного училища», музикант доволі часто «гастролював у Відні, Італії, під його орудою співали Анатолій Солов'яненко та Марія Бієшу, грав Богодар Которович!» [42, 15-16].

Про свою творчість і натхнення композиторка написала у невеликій статті, зазначаючи, що кожную вільну хвилину вона використовує для улюбленої справи – творчості: «Якщо люди зазвичай люблять свята, вихідні, розв'язитися, відпочити, то я чекаю їх з нетерпінням, аби творити свою музику. Я не можу без цього жити! Вночі... Будь-коли... Часто піднімаюсь о п'ятій ранку – і пишу. До фортепіано при цьому навіть на підходжу. Мені це, слава Богу, не треба...» [42, 16].

1.2. Діяльність Наталії Боевої на посаді голови Запорізького обласного Осередку Національної Спілки композиторів України

Національна Спілка композиторів України (Спілка композиторів України) була створена у 1932 році, а в 1998 році отримала статус національної. Це мистецьке ядро було покликане об'єднати професійних композиторів, музикознавців, етномузикологів задля розвитку музичної культури України, а також підтримки творчих особистостей, напрямків і пошуків у сфері музики.

На сучасному етапі Національна Спілка композиторів України (далше НСКУ – К. К.) містить 15 організацій та осередків (Київська, Харківська, Львівська, Одеська, Донецька, Дніпропетровська, Кримська, Закарпатська, Волинська, Дрогобицька, Луганська, Івано-Франківська, Миколаївська, Полтавська і Запорізька) [45]. Спілка загалом і її регіональні організації і осередки володіють широкими правами і проводять значну культурно-просвітницьку діяльність.

У 2012 році був створений Запорізький осередок НСКУ. Перед початком його заснування композитори Запоріжжя підтримували тісний зв'язок з Донецькою організацією НСКУ. Варто зазначити, що такі представники ЗООНСКУ як Микола Попов, Ганна Хазова і Дмитро Савенко – вихованці композиторського факультету Донецької державної консерваторії ім. С. Прокоф'єва та класу композиції професора О. Рудянського. Наталія Боева, випускниця Київської консерваторії стала першою членкинею Національної Спілки композиторів України за поданням саме Донецької організації НСКУ. Згодом членом НСКУ став Вадим Симонов. Головою осередку було обрано Наталію Боеву й від перших днів створення нового спілчанського ядра його голова спрямувала свою працю на згуртування членів та популяризацію їхньої творчості, організовуючи різноманітні концертні й фестивальні програми.

16 квітня 2013 року ЗООНСКУ відзначила свою першу річницю діяльності цікавою концертною програмою – «Композитори Запоріжжя запрошують...». На цю урочисту подію та знайомство з творчістю запорізьких композиторів прибули голови споріднених творчих спілок Запоріжжя, а

виконавцями творів стали студенти Запорізького музичного училища імені Платона Майбороди та відомі музиканти міста. Важливим чинником святкування була й та обставина, що така співпраця з музичним навчальним закладом була даниною музичним традиціям Запоріжжя, адже члени осередку – Дмитро Савенко, Ганна Хазова та Наталія Боева – випускники музичного училища ім. П. Майбороди й також займаються вихованням талановитої молоді.

Програму концерту склали 14 композицій запорізьких авторів, які прозвучали у високомайстерному виконанні студентського оркестру «Концертино» (художній керівник Ігор Горський), академічного хору «Запоріжжя» під орудою Оксани Братцевої, солісток обласної філармонії та академічного музично-драматичного театру ім. В. Магара – Ілони Турчанінової (виконала фортепіанні композиції Н. Боевої), Світлани Ремжиної (виконала старосвітську баладу Н. Боевої «Із янголом на плечі»), а також педагоги музичного училища – скрипаль Ярослав Ревуцький (виконав Елегію Д. Савенка), саксофоніст Володимир Лимарченко (виконав Осінній блюз М. Попова) та кларнетист Роман Пригородський (виконав Простий танок Г. Хазової).

Примітно, що цього вечора прозвучали і світові прем'єри вокальних творів на вірші поетів Івана Малковича та Анатолія Матвійчука з Києва, а також запорізьких поетів Григорія Лютого та Віри Коваль.

Авторка статті про концерт Н. Боева зазначила, що: «Незабутньою прикрасою програми стала її духовна сторінка з хоровими творами на канонічні тексти Г. Хазової («Lobet Gott») та М. Попова («Господи, помилуй»)» [11]. Привітальні телеграми було надіслано від усіх регіональних організацій і осередків НСКУ. Важливо, що в першу річницю ЗООНСКУ відбулося грандіозне дійство, яке репрезентувало високу професійну майстерність місцевих композиторів та досконале виконання колективами і солістами краю їхніх творів.

Вже через рік, а саме 16 травня 2014 року в концертному залі обласної філармонії під проводом ЗООНСКУ відбувся концерт-прем'єр, в якому прозвучали твори відомих сучасних композиторів Наталії Боевої (Запоріжжя), Юрія Шевченка (Київ), Дмитра Савенка та Ганни Хазової (Запоріжжя), а також магістра музики Василя Медвідя з Бостона (США).

Філармонійний симфонічний оркестр під керівництвом Вячеслава Реді, солісти Валентина Косташ та Віталій Соломянчук, Ілона Турчанінова, Влад Галиченко і Володимир Машлюк виконали композиції з цієї програми.

Голова ЗООНСКУ Наталія Боева представила: вокально-симфонічну картину «Бондарівна», в основі якої лежить текстова канва народної української балади «Бондарівна» та поезія Марка Вороного; створену до 200-річного ювілею Т. Шевченка, думку на його слова – «Бандуристе, орле сизий»; Увертюру для органу та симфонічного оркестру «Сходження», написану у 2013 році й дедиковану відомій піаністці Ілоні Турчаніновій, провідною ідеєю якої є прагнення людини до високого духовного піднесення, незважаючи на будь-які перепони.

Композитор української діаспори Василь Медвідь представив на суд слухачької аудиторії твір «Осінь у Новій Англії», написаний 2011 року з присвятою Тетяні Медвідь (дружині композитора), в якій звуковими барвами змалював «осінню» картину людського життя, його завершення і підсумків.

У програмі прозвучали три цікаві твори київського композитора Юрія Шевченка: «Шумка-гопак», парафраз-буфф «Ніч яка...» і «Танго». Подальша програма складалася із композицій запорізьких авторів: Дмитра Савенка – «Три фантастичні танці для маримби з оркестром» (2012), присвячені солісту академічного симфонічного оркестру Віталію Соломянчуку та Романс-мініатюра для жіночого голосу та оркестру «Чекання» (1988, друга редакція 2014); Ганни Хазової – вокальний цикл «Ніч... Життя... Кохання...» для сопрано та симфонічного оркестру на слова С. Дуня з розкриттям основної ідеї твору – «Життя та кохання – це те, що так потрібне для щастя!», до того ж авторка твору виконала вокальну партію [30]. Концертна програма підтвердила думку

про те, що композитори краю у когорті зі своїми побратимами продовжують збагачувати національний мистецький скарб нашого народу.

Примітно, що в Запоріжжі співдіють два композиторські осередки – Національної спілки композиторів України та Запорізької міської організації (налічує близько 20 авторів музики – вчителі музичних шкіл міста та музичного коледжу).

У червні 2014 року відбулися звіти цих двох мистецьких об'єднань: у Палаці Культури «Орбіта» – концерт міської осередку, а у філармонії свій доробок презентували композитори ЗООНСКУ у традиційному вищезгаданому проєкті «Композитори Запоріжжя запрошують», який був присвячений 200-річчю від дня народження Т. Шевченка. Рецензуючи цей захід О. Піддубна зазначила, що цьогоріч: «Запорізькі композитори подарували глядачам симфонічну програму з прем'єр» [50].

24 квітня 2015 року в концертному залі Запорізької обласної філармонії відбулось наступне музичне дійство, адже ЗООНСКУ від початку заснування дотримується традиції щорічно проводити творчі звіти членів осередку, а також спільні цікаві проєкти, запрошуючи відомих композиторів і виконавців.

Цього разу відбувся спільний захід за участі Академічного симфонічного оркестру під орудою Вячеслава Реді та Запорізького обласного Осередку НСКУ, а також запрошених митців – Олександра Костіна і Юрія Шевченка з Києва і Чернігова й талановита запорізька молодь – Богдан Решетілов та Андрій Зименко.

Як зазначила у відгуку на концерт Н. Боева: «Програма дивним чином поєднала композиторські школи Києва та Донецька – Центру та Сходу, продемонструвала творчість авторів різних вікових категорій. Своєю різножанровістю та змістовністю вона була наближена до жанру концерту фестивального характеру» [11]. У програмі прозвучали прем'єри вокальних циклів Н. Боевої, Ю. Шевченка, О. Костіна, Д. Савенка і Г. Хазової у виконанні солістки Запорізького академічного музично-драматичного театру ім. В. Магара – Світлани Ремжиної.

Концертна програма увібрала в себе різні творчі підходи, напрямки і засоби у композиції сучасних авторів музики й поєднала звучання академічного напрямку за образно-формотворчими ознаками мислення та пошуку нових джерел інтонування (Г. Хазова «Сон», Д. Савенко «Чекання»).

Бурю захоплених оплесків зібрали два Концерти для фортепіано з оркестром авторства Наталії Боевої (соло – заслужена артистка України Ілона Турчанінова) та Андрія Зименка (солістом виступив автор музики), а також твори для симфонічного оркестру – Сюїта з балету «Демон» О. Костіна, Сюїта з балету «Буратіно та чарівна скрипка» Ю. Шевченка та «Есе» Б. Решетілова. Концерт підтвердив високохудожність і майстерність сучасних українських композиторів та яскраво репрезентував мистецтво запорізьких митців.

Варто зазначити, що всі роки осередок, очолюваний Н. Боевою, вдається до щорічних прем'єрних виконань нових композицій членів спілки. Їхні твори також виконуються в різних куточках України й за кордоном, як от Концерт-рапсодія для альту, мецо-сопрано та симфонічного оркестру пам'яті Івана Карабиця авторства Наталії Боевої. Твір написаний 2012 року і звучав неодноразово у Києві, Дніпрі та Запоріжжі. Варто наголосити, що написаний він для відомого альтиста-віртуоза, чоловіка Н. Боевої – Ігоря Горського. Це масштабний одночастинний твір, сповнений контрастів у розділах з перегукуванням партії альту та драматичних наповнених tutti симфонічного оркестру. Цікавою знахідкою композиторки стало введення у канву твору на кульмінаційному сплеску колискової «Люляй, люляй, мій синочку» у виконанні солістки (мецо-сопрано). Ця пісня авторська і написана у 1985 році відомими львів'янами – поетом Андрієм Панчишиним і композитором Віктором Морозовим з дедикацією героям-козакам, яка у сьогоденних умовах сприймається з новою змістовою наповненістю.

Примітно, що ЗООНСКУ повниться новими представниками, тож у 2020 році нараховував вже сім членів, серед них вже згадувані відомі майстри музичних звуків Н. Боева, М. Попов, Д. Савенко, Г. Хазова, В. Сімонов, а також Валерій Колядюк та Ольга Попова-Березняк [48, 70].

Важливим чинником презентації творчості членів ЗООСНКУ є авторські концерти. Кожен з учасників осередку з певною періодичністю намагається винести на суд слухацької аудиторії свої доробки. Наталія Боева мистецькі звіти влаштовувала неодноразово (2001, 2012 рр.). У важкий час пандемії мисткиня організувала новий концертний проєкт «Зірки музичної України», який відбувся 3 грудня 2021 року в залі Запорізької філармонії до ювілею композиторки.

Рецензент концертної програми зауважив, що: «Музичний світ автора – це плід багатої, творчої уяви та дивовижних, тонких матерії, які втілені в кожній ноті сотень її творів» [1]. На це святкування прибуло чимало гостей, поціновувачів музичного мистецтва. Ювілярка стала лауреатом обласної премії «за досягнення в галузі музичного мистецтва імені Івана Паторжинського у номінації «За видатні досягнення у сфері професійної композиторської творчості» [1].

Цього вечора у виконанні філармонійного симфонічного оркестру під орудою В'ячеслава Редя прозвучали найвідоміші твори ювілянтки: «Святкова увертюра» для симфонічного оркестру; Дві картини до музики з вистави «Богдан Хмельницький»; «Старосвітська балада» (сл. І. Малковича), «Монолог матері» (сл. Т. Нещерет), «З журбою радість обнялась» (сл. М. Вороного) у натхненному виконанні Карини Кондрашевської; солоспіви на вірші І. Франка та М. Вороного у супроводі оркестру майстерно виконала Валерія Туліс; Другий концерт для скрипки з оркестром у виконанні лауреата міжнародних конкурсів Дмитра Ткаченка [1]. На завершення концертної програми прозвучала прем'єра «Фантазії» для фортепіано з оркестром у вишуканому виконанні народного артиста України Юрія Кота. «Натхненна музика видатної композиторки подарувала слухачам те, чого так не вистачає у сучасності – Віру, Надію та Любов!» [1].

У відгуку на цей авторський концерт В. Бут зазначив, що за час своєї композиторської праці вона жодного разу не вчинила наперекір собі. Кожна композиція авторки постає щирою і чуттєвою музикою, написаною

майстринею, яка вкладає у кожен свій витвір крихту власної душі. «Музичні світи Наталії Боевої – переплетення її творчої уяви і тонких духовних матерій, виражених в опусах, серед яких симфонічні полотна, концерти для фортепіано, скрипки, альту, вокальні цикли на вірші великих поетів тощо [13].

Наталії Боевій вдалося залишитися в творчості ліриком і романтиком. Концерт вчергове засвідчив: музика – це чари, джерело радості і натхнення. Композиторка зазначила, що має велику приємність співпрацювати з видатними диригентами – Володимиром Сіренком, Валерієм Матюхіним, Володимиром Шейком, Миколою Лисенком, Ігорем Горським, В'ячеславом Редєю. Саме з В. Редєю відбулися майже всі прем'єрні виконання творів композиторки.

У листопаді 2022 року Запорізький обласний осередок Національної спілки композиторів України відсвяткував 10-річчя від дня створення. Насамперед до цієї ювілейної дати відбулася цікава зустріч композиторів Запорізького осередку, відомих виконавців з представниками журналістських кіл провідних засобів масової інформації. Захід відбувся у Центрі журналістської солідарності в Запоріжжі.

Про шляхи зародження і становлення осередку, успіхи творчої діяльності, задуми й мистецькі плани розповіла голова осередку, заслужена діячка мистецтв України Наталія Боева. Поділилася своїми думками про десятирічну працю осередку Дмитро Савенко, заслужений діяч мистецтв України, який сьогодні працює музичним керівником Запорізького муніципального театру танцю. Своїми враженнями від концертних програм, організованих і проведених членами осередку розповіли композитор Валерій Колядюк, співачка Інна Гапон, диригент та художній керівник камерного оркестру «Концертіно» Ігор Горський.

Наталія Боева також нагадала цікаву історію створення ЗООНСКУ, яка до 2012 року вважалася дієвою лише віртуально, а запорізькі митці були долучені до Донецької та Дніпропетровської обласних організацій. І тільки 2012 року вони відважно заявили про створення свого обласного ядра НСКУ.

Про перший спілчанський концерт згадав І. Горський. Захід проходив у залі Запорізького музичного училища ім. П. Майбороди. У концертній програмі прозвучали композиції запорізьких авторів різноманітні за жанровою палітрою: Наталії Боевої, Миколи Попова, Дмитра Савенка, Вадима Симонова, Ганни Хазової, Валерія Колядюка, Ольги Попової (Березняк).

За 10 років діяльності осередку було організовано дев'ять концертних програм під загальною назвою «Композитори Запоріжжя запрошують...», розгорнені звіти про які щорічно у пресі й у соціальних мережах постійно публікувала голова осередку Н. Боева, як також відбувся авторський концерт Наталії Боевої.

Звичайно, що до успіху і такої плідної праці осередку повноправно долучаються відомі виконавці-інструменталісти, вокалісти і творчі колективи, як Академічний симфонічний оркестр обласної філармонії під керівництвом В'ячеслава Реді, Інна Гапон, Світлана Ремжина, Ілона Турчанінова, Віталій Соломянчук, Валентина Косташ, Богдана Півненко, Олександр Рукомойніков, Володимир Кот та чимало інших знаних виконавців з різних куточків України [19].

Під час зустрічі прозвучали солоспіви у виконанні співачки Інни Гапон під фортепіанний супровід авторки творів Наталії Боевої, а також фортепіанні імпровізації Дмитра Савенка [38].

Варто зазначити, що митці завжди радо й з великим натхненням долучаються до виконання творів своїх земляків, а також велике значення у розумінні потребності тієї великої праці, яку здійснюють запорізькі композитори і музиканти має широкий розголос і захопливе сприйняття усіх концертних програм вдячною чисельною публікою.

Цікава зустріч з Наталією Боевою відбулася за ідеєю доцентки, завідувачки кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін Бердянського державного педагогічного університету Віри Бурназової 18 травня 2023 року у програмі Фестивалю науки, який щорічно проходить у

закладі вищої освіти. Викладачі і студенти мали щасливу нагоду спілкуватися з відомою композиторкою.

Крім розповідей про заснування в Запоріжжі осередку НСКУ та свою різножанрову творчість, Н. Боева ознайомила публіку й із яскравими композиціями, фрагментами масштабних полотен запорізьких авторів і своїми композиціями у виконанні знаних музикантів – прозвучали в записах: «Гімн Запоріжжя «Понад сивим Дніпром» (музика Н. Боевої, слова Г. Лютого), «Весняні казки» для бандури та симфонічного оркестру Г. Хазової, «П'єса» для флейти і вібрафона Дмитра Савенка, «Бандуристе, орле сизий...» – Думка на вірші Т. Шевченка для баритону та оркестру, драматичний твір Концерт-рапсодія для альта, голосу та симфонічного оркестру, присвяченого пам'яті композитора Івана Карабиця, Концерт для фортепіано з оркестром (музика Н. Боевої) [55].

Зустріч огорнула всіх учасників теплою, натхненною і мистецькою аурою, композиторка ведучи бесіду зі слухацькою аудиторією, щедро відповідала на запитання, ділилася досвідом, своїм доробком і залишила в дарунок опубліковану збірку пісень та солоспівів, написаних до вистав та концертів, які відбувалися у Запорізькому академічному обласному музично-драматичному театрі ім. В. Магара та Запорізької обласної філармонії [55]. Із допису модераторів зустрічі та керівників Музичної вітальні Світлани Сергієнко і Галини Гайнетдінової довідуємося, що: «Зустріч залишила у присутніх надзвичайно приємні враження та багато цікавої інформації, адже Наталія Іванівна з радістю ділилася своїми думками та планами на майбутнє» [55].

Незважаючи на воєнні дії, які активно ведуться ворогом-окупантом на початку 2024 року, від 23 до 29 січня, у Кропивницькому відбувся VIII Всеукраїнський фестиваль-конкурс української академічної музики «Класик-проект», присвячений пам'яті Юлія Мейтуса. Цей мистецький форум звично проходить у Кропивницькому музичному фаховому коледжі та Музичній школи № 2 ім. Ю. Мейтуса від 2003 року. За двадцять років фестиваль набрав

обертів та увібрав у себе не тільки конкурсні змагання молодих талановитих виконавців, а й серії концертів з творів українських композиторів – класиків і сучасників, різноматичні лекції, вечори камерно-вокальної музики, творчі зустрічі. У рамках фестивалю відбувся і IV Всеукраїнський конкурс юних композиторів пам'яті Ю. С. Мейтуса.

У різнобарвній програмі 24 січня «у виконанні шкільного музичного театру «Менестрелі» під керівництвом Оксани Осадчук в залі Музичної школи № 2 імені Юлія Мейтуса прозвучала прем'єра мюзиклу «Дивовижні історії в місті Лад» з музичними римейками творів Наталії Боевої» [68], яка цьогогоріч була головою журі IV Всеукраїнський конкурс юних композиторів пам'яті Ю. С. Мейтуса.

У концертному залі Кропивницького музичного фахового коледжу, під час конкурсу, відбувся знаковий концерт «Музика віри та любові», адже до його програми увійшли твори Наталії Боевої та Юлія Мейтуса, які лунали у виконанні провідних музикантів та музичних колективів Кропивницького [25].

Яскраве дійство, присвячене розкриттю нових молодих талантів, відкрило нові імена, ще раз підтвердило незнищенність українського народу, який у складний час війни творить, навчається і музикує задля продовження глибоких музичних традицій. І примітно, що до цієї благородної справи долучилася і композиторка, педагог і громадська діячка Наталія Боева.

Отож, діяльність ЗООСНКУ та голови осередку Н. Боевої доводить активну працю його членів, оперту на давні традиції та новітні підходи у розвитку музичної культури і освіти України.

Насамперед варто наголосити, що на творчості запорізьких композиторів позначилися тісні зв'язки і впливи відомих в Україні композиторських шкіл – харківської та київської – від професора Андрія Штогаренка до Наталії Боевої та

донецької школи, зокрема від О. Рудянського, традиції якого продовжують у своїй творчості його вихованці – М. Попов, Д. Савенко, Г. Хазова. Такі міцні зв'язки та багаторічна плідна творча і освітня діяльність сучасних українських

композиторів Запоріжжя є ґрунтовною основою створення регіональної композиторської школи.

Примітно, що творчо-професійна, педагогічна і виконавська діяльність членів осередку визначає багату жанрово-стильову палітру мистецького доробку композиторів Запоріжжя та яскраву співпрацю зі студентськими і професійними колективами краю, а також з видатними виконавцями.

Творча діяльність композиторів Запоріжжя під керівництвом Н. Боевої спрямована на розвиток національної культури та залучення до цього процесу широкого кола шанувальників і стала невід'ємною і важливою сторінкою культурної скарбниці України.

1.3. Участь композиторки Наталії Боевої у програмах Міжнародного фестивалю Київ Музик Фест

Фестиваль Київ Музик Фест став в Україні щорічним музичним форумом від 1990 року і відбувається завжди наприкінці вересня і в перші дні жовтня. Автором ідеї проведення такого фестивалю став відомий український композитор, диригент, педагог, музично-громадський діяч Іван Карабиць (1945-2002), який, власне й став його директором з музичної частини від 1990 до 2001 року. Усі концертні фестивальні програми проходять у кращих залах столиці України. Метою фестивалю стало бажання на зорі становлення держави Україна і здобутті незалежності якнайповніше представити багату палітру сучасної української музики в контексті розвитку світової музичної культури. Ця мета особливо актуальна й сьогодні, в час повномасштабної війни з московським окупантом. Після відходу у засвіти І. Карабиця фестиваль був під опікою: Мирослава Скорика (2002-2005, 2013-2019), Івана Небесного (2006-2012), від 2020 року – Ігоря Щербакова. Навіть у час війни від 2014 року і у 2022-2024 рр. відбуваються повноцінні фестивальні програми. Як зазначила дослідниця фестивального руху в Україні, доктор мистецтвознавства О. Берегова: «Немов ковток свіжого повітря, «Київ Музик Фест» відкривав для українських музикантів імена і творчі доробки їхніх зарубіжних колег, а світові почав презентувати кращі здобутки музичної культури України... За всі роки існування «Київ Музик Фесту» в ньому брали участь музиканти з усіх континентів світу. Найбільш активно презентували своє мистецтво музиканти таких країн, як Австрія, Велика Британія, Франція, Німеччина, Канада, США, Ізраїль, Угорщина, Естонія, Фінляндія, Данія, Швейцарія, Нідерланди, Іспанія, Бельгія, Італія, Росія, Болгарія, Польща, Сербія, Македонія, Чехія, Словаччина, Австралія, Китай, Японія тощо» [4, 202].

Творчість композиторки Наталії Боевої доволі часто звучать у програмах престижного фестивалю, таким чином засвідчуючи вагомість свого внеску в розвиток української сучасної музичної культури і високу професійність мисткині.

2 жовтня 1995 року у Великому залі Національної музичної академії ім. П. Чайковського відбувся симфонічний концерт, у програмі якого прозвучали твори Олександра Канерштейна (Симфонія «Американська», 1994), Станіслава Божича («Шепіт Сент-Андреї» (Югославія, 1994) і два твори Наталії Боевої – «Судна ніч» (до 400-річчя від дня народження Богдана Хмельницького) та Симфонічний триптих за мотивами однойменної п'єси Сергія Носаня (1995). Композиції прозвучали у виконанні Запорізького симфонічного оркестру під керівництвом В'ячеслав Редя, соло виконав Валерій Буймістер (баритон). Цей симфонічний оркестр на фестивалі отримав «спеціальний приз фірми «RDM Artist» (США) за високу виконавську майстерність» [57].

У IX Міжнародному музичному фестивалі «Київ Музик Фест'98» 30 вересня 1998 року у Великому залі Національної музичної академії України ім. П. Чайковського відбувся симфонічний концерт у двох відділах, де поруч з композиціями Івана Голубова, Олександра Рудянського, Богдани Фроляк, Юлії Гомельської, відбулася прем'єра Пасакалії на тему української народної пісні «Закувала зозуленька там, де біла глина» Наталії Боевої, написана саме в 1998 році. Твори прозвучали у виконанні Державного естрадно-симфонічного оркестру України (гол. диригент – Віктор Здоренко) [17].

У 2011 році (26 вересня) у Великому залі Національної музичної академії України ім. П. Чайковського у програмі під назвою «Українська рапсодія» серед представлених творів М. Вериківського, Я. Лапинського, А. Матвєєва, В. Птушкіна і Ж. Колодуб, прозвучали і композиції Н. Боевої [34].

А в камерній програмі фестивалю 2016 року (5 жовтня) у виконанні оркестру «Київська камерата» (диригент В. Матюхін) та флейтиста С. Зубицького з великим успіхом були виконані два твори Н. Боевої для камерного оркестру і флейти – «Пастораль» і «Веснянка» [43].

Фестиваль «Київ Музик Фест-2017» 30 вересня 2017 року представив програму «Київська камерата» on air» у Малому залі Національної музичної академії України ім. П. Чайковського. У цьому концерті прозвучали композиції Кармели Цепколенко, Золтана Алмаші, Людмили Юріної, Олега Безбородька і

світова прем'єра «Триптиха на українські народні тексти для сопрано та струнних: «Ой од моря та й до моря...», «Приснився мні сон дивненький», «Ой вийду я...», що з'явився в доробку композиторки Н. Боевої 2017 року. Цей твір, як і всі у програмі звучали у виконанні Національного ансамблю солістів України «Київська камерата» (диригент – Валерій Матюхін), а сопранову партію у композиції Н. Боевої майстерно виконала Валерія Туліс

У 2020 році в перший фестивальний день відбулася програма «Грані», яка ввібрала в себе твори композиторів з різних куточків України, які є представниками різних композиторських шкіл, поглядів, стилів і представляють картину сучасного стану професійного музичного життя нашої держави. Грані різних поколінь української сучасної музики представили твори Валентина Сильвестрова (1937 р. н.) Геннадія Саська (1946 р. н.), Наталії Боевої (1951 р. н.), Юрія Шевченка (1953 р. н.), Володимира Рунчака (1960 р. н.), Романа Горобця (1975 р. н.) і Михайла Шведа (1978 р. н.) [58].

30 вересня 2022 року у Національній музичній академії України імені Петра Чайковського Великому (зал імені Героя України Василя Сліпака) відбувся концерт чергового XXXIII фестивалю Київ Музик Фест під назвою «Елегія-присвята» з нагоди 85-річчя від дня народження Валентина Сильвестрова. У програмі концерту, його першою точкою, прозвучала світова прем'єра «Української елегії» на тему української народної пісні «Не співайте, півні» для струнних (2022) Наталії Боевої. Також до програми долучилися новими творами відомі сучасні українські композитори: Віктор Степурко, Володимир Ольшевський, Олександр Щетинський, Сергій Леонт'єв, Богдан Сегін, Ігор Щербаков. У другому відділі програми прозвучала низка творів самого ювіляра Валентина Сильвестрова. Всі твори виконали: Національний камерний ансамбль «Київські солісти» (диригент – Ігор Пучков) та солісти – Гліб Сасько (віолончель), Юрій Стьопін (скрипка), Роман Фотуйма (саксофон), Дар'я Шутко (фортепіано).

У відгуку на концертну програму зазначалося: «Музичний зміст кожного твору, елегійні настрої, які сповідували композитори, змусили і виконавців створювати витончені, емоційно глибокі інтерпретації» [15].

У 2023 році до програми Міжнародного музичного фестивалю «Київ Музик Фест – XXXIV» увійшли композиції і запорізьких авторів – Дмитра Савенка і Наталії Боевої.

2 жовтня 2023 року у Великому залі імені Героя України Василя Сліпака Національної музичної академії України ім. П. Чайковського відбувся концерт «Полтавський оркестр презентує: «Розмаїта Україна» (Полтава, Запоріжжя, Київ)», де відбулася світова прем'єра «Фантазії для фортепіано і симфонічного оркестру» Н. Боевої у виконанні Полтавського академічного симфонічного оркестру (худ. кер. і гол. дир. – Віталій Скакун, диригент – Єлізар Пашенко) та піаністки Тетяни Франчук [69, 12-13].

Прозвучала і «Маленька симфонічна пригода для симфонічного оркестру» Д. Савенка.

Після чудової концертної програми, Н. Боева, дякуючи виконавцям, написала: «Вдячна за професіоналізм виконання та глибоке втілення змісту мого твору Тетяні Франчук... Велика вдячність нашій Національній спільці композиторів України за те, що попри всі перепони мистецька рада фестивалю...прикладають всі зусилля для проведення таких фестивалів! Уклін вам, Полтавський академічний!... Із такими справжніми музикантами – патріотами Україна переможе! І Музика нашої країни буде звучати на весь світ!» [59].

Доволі часто Наталія Боева виступає у пресі, аналізуючи здобутки ЗООНСКУ, подаючи рецензії і відгуки на мистецькі імпрези чи то в рідному місті, чи у столиці України та за кордоном. Чимало в доробку мисткині й творчих портретів колег-композиторів, а також відомих виконавців.

12 листопада 2021 року відійшов у засвіти славетний український співак Валерій Буймістер – лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка, народний артист України, професор Національної музичної академії України

імені Петра Чайковського Спогади про співака Наталії Боевої склали портрет видатного виконавця, педагога з уст особистості, яка тісно співпрацювала з ним як виконавцем її творів, а також і як однокурсниці з років навчання у Київській консерваторії. Близькі товариські стосунки вони пронесли крізь усе життя від студентських років.

Як зазначила авторка спогадів, вона не пригадує під час навчання, «щоби пропустила хоча б один виступ Валерія Буймістера, де б він не відбувався» [12].

Н. Боева розповіла про те, що вже наступного року після закінчення навчання в консерваторії, у 1976 році, В. Буймістер здобув нагороду Міжнародного конкурсу вокалістів у Парижі, після чого побував у французькій столиці 13 разів і гастролі у 2016 році стали останніми. Співак виступав за свою виконавську кар'єру у різних куточках світу на всіх континентах.

У своїх концертних програмах В. Буймістер завжди виконував твори українських композиторів, здійснив чимало записів цих композицій. Двічі, на запрошення Н. Боевої, співак приїжджав до Запоріжжя. Про В. Буймістера-співака Н. Боева пише: «Гастрольний графік співака був розписаний на кожний місяць – на рік уперед... Він співав так, що люди не відчували, коли набирається дихання, коли один твір закінчується та починається наступний... Це було справжнє Диво Вокалу!» [12]. У співака був дивовижно великий діапазон. За природою його голос був чудового баритонового тембру, проте його верхні звуки були доступні небагатьом тенорам. «Саме з цих дивовижних причин дар Валерія Буймістера я для себе визначила як Голос Неба! Він з'являється у той момент, коли перші промені сонця торкаються Землі й вона починає наповнюватися вранішнім повітрям радості... А Небо співає свою Пісню Щастя за весь Світ голосом улюбленого співака!» [12].

Композиторка зазначила, що свої вокальні твори вона komponує з огляду на технічні, темброві й регістрові особливості голосу В. Буймістера. Для співака Н. Боева написала кілька окремих творів та циклів на вірші

Г. Аполлінера, В. Шекспіра, Т. Шевченка, Олександра Олеся, до прози М. Коцюбинського.

У 1994 році Н. Боева створила музику до вистави за п'єсою С. Носаня «Богдан Хмельницький. Судна ніч», до якої увійшли два Псалми Давидові №№ 6, 9, і саме вони стали першими творами Боевої, виконаними В. Буймістером у Міжнародному фестивалі «Київ Музик Фест» 1994 року за ініціативи Івана Карабиця.

Приїжджаючи до Києва, Н. Боева завжди відвідувала співака в консерваторії і з його згоди насолоджувалася його педагогічним талантом, слухаючи заняття з вокалу: «За 5-7 хвилин на моїх очах студенти перетворювалися на солістів оперних театрів! Професор мало демонстрував учням свій голос. Для методичних вказівок у нього існували жести або фрази, які розуміли тільки його вихованці. Наприклад: «Ти в цьому місці повинен “переливати”». І я чула – юний співак починав-таки «переливати»! ... То були неперевершені уроки вокалу» [12].

Авторка спогадів розкрила цікаві сторінки творчості співака, зокрема те, що він завжди на рік вперед відшукував ювілеї видатних поетів і намагався замовити в українських композиторів-сучасників вокальні твори на вірші цих поетів, записуючи їх згодом у Будинку звукозапису Українського радіо, вважаючи, що творча копітка праця композиторів не може залишатися незнаною, даремною, а повинна звучати і вбачав своє завдання в популяризації творчості українських композиторів і поетів.

Розділ II

Фортепіанна та камерно-вокальна творчість Н. Боевої – джерело високопрофесійного дидактичного та концертного матеріалу

2.1. Фортепіанні композиції Н. Боевої педагогічного та концертного спрямування

Багата музична спадщина українського народу сповнена фольклорними надбаннями, величезною скарбницею академічної музики, серед якої важливий пласт займає фортепіанна музика для дітей українських композиторів. Написання фортепіанних збірок чи альбомів для підростаючого покоління укладається в традицію від розвитку західноєвропейської фортепіанної музики.

Українські композитори, творці дитячих фортепіанних альбомів, вбираючи європейські музичні традиції, наділили їх цікавими рисами у сфері частого звернення до музичного фольклору України, яскравої програмної палітри, образності, тематики і зазвичай контрастності в побудові циклів та зростанні піаністичних завдань як технічних, так і художніх від початкових п'єс до фінальних.

Простору палітру української дитячої фортепіанної музики представила в енциклопедичній статті знана музикознавиця і композиторка Богдана Фільц. Енциклопедичне гасло «Музика для дітей», уміщене в Українській музичній енциклопедії розкриває панораму різноманітних жанрів в сфері музики для дітей, як також і фортепіанні твори для дітей.

Авторка статті серед західноєвропейської музики наголошує на циклах – Р. Шумана («Альбом для молоді»), Й. Брамса («Дитячі народні пісні» і «Угорські танці»), К. Дебюсі («Дитячий куточок»), К. Шимановського («Дитячі пісні») та ін. Б. Фільц зазначила, що в українській музиці «міцний фундамент цієї галузі було закладено й класиками української музичної культури М. Лисенком, П. Сокальським, Я. Степовим, В. Барвінським, С. Людкевичем, В. Косенком, Л. Ревуцьким, Н. Нижанківським, Р. Савицьким, Б. Кудриком» [61, 525].

Вагомий внесок до скарбниці фортепіанної дитячої літератури здійснили українські композитори ХХ-ХХІ ст.: І. Беркович, В. Кирейко, В. Барабашов, А. Коломієць, І. Шамо, М. Сильванський, А. Штогаренко, М. Скорик, Ж. Колодуб, Л. Колодуб, В. Подвала, Б. Фільц, Л. Дичко, Г. Сасько, Ю. Щуровський, М. Степаненко, В. Павенський, Л. Шукайло, О. Білаш, І. Щербаков, М. Ластовецький, А. Караманов, В. Теличко, О. Опанасюк, С. Острова та ін. [61, 525-526].

Значний внесок у цій царині здійснили композитори української діаспори: І. Соневицький, В. Безкоровайний, М. Фоменко, В. Грудин, В. Шуть, Я. Барнич, О. Залеський, З. Лисько, М. Кравців-Барабаш та ін.

Серед згаданих авторів музики вагоме місце займає і фортепіанна педагогічна творчість Наталії Боевої, яка написала фортепіанний цикл «Музичні вітання: П'єси для фортепіано» для юних піаністів, що сьогодні став популярним і опублікований у 2010 році в Запоріжжі [8].

До збірки увійшло 18 дитячих композицій, а також два твори поза циклом – Інтермецо і Соната-Балада, які відносяться до концертних композицій, під силу виконання для зрілих піаністів.

Розкриває збірку п'єса «Сонечко» – двадцяти двотактова мініатюра наскрізного розвитку із яскравою тематичною лінією. Вона творить просвітлений, колоритний початок цілого циклу. Яскраво виражена гомофонно-гармонічна фактура твору дає можливість чітко відтворити і прослухати мелодичну лінію, яка проводиться у помірному темпі різними штрихами (*staccato*, *legato*) і побудована то на жартівливій вигинистій відривистій темі, відображаючи гру сонячних промінчиків, то на гамоподібних коротких побудовах, що передають інший настрій, більш сумовитий, адже сонечко заховалося за хмаринки при доволі різких і частих змінах динаміки (*p*, *mf*, *p*, *mf*, *pp*, *mf*, *f*, *p*). Така гра світла й тіні, жарту і суму відбувається на тлі витриманих чи арпеджованих співзвуч у партії лівої руки. Колоритну картину підтримує вишукана гармонічна канва твору та постійна зміна тонального плану. Варто зауважити, що п'єса вимагає певних піаністичних навиків: виконання

стрибоподібних мотивів, подвійних нот, арпеджіато, контролю над частою зміною штрихів і динаміки.

Наступна п'єса циклу має назву «*Нова гра*». Композиторка визначає темпове позначення як «швиденько», проставляючи темп за метрономом $\bullet = 120$, що й підтверджує словесну ремарку. П'єса нагадує гру в доганялки чи квача, розпочинаючись короткими секундовими тризвучними мотивами у партіях обох рук (що нагадують розкладений мелізм – перекреслений мордент) з акцентуванням сильних долей такту, в якому два звуки виконується зв'язно, а третій відривисто. Цей епізод нагадує розподіл ролей між учасниками гри. Загалом вся фактура твору переважно звучить зі штрихом *staccato*, а наступний епізод побудований на мотивах, викладених ломаними октавами, коли в правій руці звучить гра ломаною октавою на одному місці, то у лівій відбувається висхідний подібний рух. Такі побудови нагадують здоганялки, коли дітки, граючи в квача, наздоганяють один одного, намагаючись торкнутись і передати естафету, що підтримується прискоренням темпу і акцентацією.

Мініатюра корисна для розвитку образного мислення, розвитку вмінь виконання ломаних октав у швидкому темпі й при позиційній відривистій грі, контролювати прискорення темпу і повернення до початкового руху.

Надзвичайно колоритною постає третя п'єса циклу – «*Духмяний вітерець*» (швидко $\bullet = 100$) з розміром *alla breve*, що підтримує швидке виконання. Композиція написана у гомофонно-гармонічному викладі, де супровід постійно звучить дрібними тривалостями по розкладених септакордах і додає легкості звучання твору. Мелодична лінія неначе відповідає супровідній окремими шістнадцятковими гамоподібними мотивами та кантиленною основою, притишеною динамікою, передаючи тепло і ласку подуву цього духмяного вітерця. Тема проходить тричі в різних тональностях (A – D – G) і лише в третьому проведенні перегуки висхідних у лівій і низхідних у правій руці мотивів дрібними тривалостями доводять до кульмінаційного звучання фактури на *f*. Композиція розвиває біглисть пальців, чіткість виконання

гамоподібних та септакордових мотивів, легкість і чіткість пальцевої атаки, удосконалює вміння виконання штриха legato.

«Пісня осені» вносить контраст як настроєвий і темповий, так і фактурний. Це невеличка мініатюра з чудовою мелодичною лінією, насиченою сумовитими низхідними секундовими зворотами, тридольного розміру і сприймається як пісня вальсового характеру, яка передає журливий настрій за теплими літніми днями. Тема твору проводиться у партії правої руки на legato і вимагає дуже чуттєвого виконання, адже фраза складається з коротких мотивів і особливо важливо зібрати їх в музичний вираз. Супровідна лінія створює підтримуючу гармонічну основу розкладеними співзвуччями.

Наступна мініатюра «Осінній дощик» – швидка (alla breve, $\text{♩} = 90$) і жартівлива п'єска. Композиторка, для змалювання легкого осіннього дощу, застосувала мартельятний стакатний фактурний виклад окремими звуками почергово в кожній партії. Проте після перших легких дошових крапельок насувається темна хмара з блискавкою і громом і тут у музичній канві твору з'являється наростання звучності на тенутних репетиційних послідовностях, які приводять до кульмінаційного сплеску на довгому хроматизованому пасажі на великій гучності (*ff*) та акцентованими звуками у супровідній лінії. Після кульмінаційного «грому», як і в природі, у творі настає тиша, яку авторка музики відтворює одним дводольним (при загальній чотиридольній фактурі) порожнім тактом. Загалом двочастинна природа твору зумовлена наявністю двох контрастних тем. Зі міною тональності з F-dur на c-moll відбувається повернення до початкової теми і змалювання легкого осіннього дощику, який знову через появу другої репетиційної мелодичної лінії намагається перерости в грозу з акцентованими голосними співзвуччями з секундовим наповненням, проте після пауз з'являється остання дошова крапелька на staccato. Цій композиції притаманна різка зміна характеру, штрихів, динаміки при доволі швидкому темпі.

П'єса під назвою «Суїно» у помірному темпі знову повертає ліричний журливий настрій. Спочатку в одноголосному викладі звучить у правій руці.

Сама тема характеризується низхідними ходами, навіть якщо мотив розпочинається рухом вгору, після затримання на довгій тривалості знову спускається вниз. Варіаційна природа викладу теми у наступних проведеннях обростає підголосками у партії лівої руки, поліфонізуючи фактуру твору і виводячи розвиток до кульмінації твору. Тут на великій гучності (*ff*) тема видозмінюється і звучить в інтервальному викладі (кварти, квінти, сексти, септими) на тлі одноманітного супроводу (репетиції на звуці ля малої октави – 4 такти, повторювані низхідні тетраборди (3 такти), хроматизовані послідовності – 2 такти). Така одноманітність власне й підсилює розпачливо сумний настрій твору. Завершальна частинка композиції (так звана кода) побудована на витриманих секундових кластерних співзвуччях (мала октава), на тлі яких звучать окремі мотиви, що нагадують тему твору, утверджуючи настрій, зазначений у програмній назві.

«Сніжинки» – цікава рухлива ($\bullet = 100$) настроєва композиція, яка неначе змінює сумовитий осінній характер попередніх п'єс, вводячи слухачів і виконавців у заворожуючий світ зимового царства. Різноманітними засобами Н. Босва змальовує звуковими фарбами красу і витонченість сніжинок (початковий епізод – відривистість штриха, ритмічний малюнок, що нагадує звучання форшлагів, пунктирний ритм, перепади динаміки), їхню легкість і повітряність. Наступний епізод із появою раптового зменшення гучності секвенційно розвиває новий тематичний матеріал, що нагадує кружляння сніжинок, яке завдяки зростанню динаміки і швидкому темпу приводить до наступного кульмінаційного розділу твору, в якому фрази розвиваються у висхідному русі та зростанням гучності від нижнього регістру фортепіано до верхнього на довгих потактових педалях, що додає звучанню привабливості і має зображальний ефект відтворення завірюхи. Композиція вимагає вправності у виконанні часто змінного ритмічного малюнку, розвиває володіння запізнюючою педаллю, дрібної пальцевої техніки.

Схвильована п'єска «Бесіда» ($\bullet = 100$) продовжує цикл. Тут виконавець має нагоду відтворити розмову між двома героями твору. Спочатку мелодична

думка викладається в одноголосному проведенні у партії правої руки, доволі стривожена, що проявляється у стрибкоподібному русі то на кварту, то на квінту вверх чи вниз, швидкому темпі та притишеній динаміці, яка зростає до моменту передачі теми твору іншому «співрозмовнику», а супровідна партія лівої руки викладена розкладеними чи зібраними співзвуччями на арпеджіато. У 17 такті ролі рук змінюються: тема переходить у партію лівої руки (тільки на два такти), наступні два такти тема знову проводиться у верхньому регістрі, проте знову повертається у ліву руку і завершує її другий співрозмовник. Наступний епізод відтворює мелодичну лінію у верхньому регістрі в октавному викладі, що символізує єдину думку учасників захопливої бесіди. Завершення п'єси побудоване на почерговому проведенні теми по два-три такти у різних партіях, що й символізує приємну і настрояву бесіду. Композиція вимагає від юного піаніста-виконавця розвивати вміння проведення і прослуховування мелодичної думки то у верхньому, то в нижньому регістрі, а також вміння збирати інтонаційно уривки теми в партіях обох рук в єдину побудову.

Наступний твір з назвою «Безкінцевий канон» розпочинає перелік поліфонічних творів у циклі. Веселий характер п'єси впливає з настрою фольклорного зразка, який лежить в основі твору – це жартівлива веснянка-гра «А ми просо сіяли», в якій два гурти дітей (як також і дорослих) постають один навпроти одного, співаючи кожен куплет почергово й зображають дії, про які співається у веснянці.

[49, 283]

Цей зразок у тональності соль-мінор застосовано як тему канону у згаданій п'єсі.

Загалом канон – це багатоголосся, в якому голоси (два, три, чотири) проводять одну мелодію, вступаючи по чергово зі зміщенням на певний час – на пів такту, на такт чи два і т. д. пізніше. Серед різновидів канону часто зустрічається безкінечний канон, який допускається повторювати незліченну кількість разів, адже завершення мелодії переходить до її початку, при цьому поєднуючись «з ним в одночасному звучанні (напр., «Нескінченний канон» Й. Гайдна)» [62].

Такі ж особливості притаманні й для двоголосного твору Н. Боевої, де друге проведення теми народної веснянки композиторка накладає на останніх чотирьох тактах викладу першого проведення 12-ти тактової тематичної лінії. Після цього настає імітаційна частина, в якій окремі звороти теми перегукуються між голосами. Тоді знову починається повтор твору з початку за допомогою проставленого позначення (репризи). Після одного такту з паузами настає каденція, в якій на тлі витриманих звуків у лівій руці перший зворот теми веснянки звучить у повторі шість раз, доходячи до динамічного нюансу

від *p* до *mf* і окремі акцентовані звуки з динамічним контрастом ефектно завершують композицію, яка покликана розвивати навички виконання поліфонії, заснованої на фольклорних зразках українського народу і таким чином знайомити дітей з цим багатим культурним пластом.

«Вийди, вийди, Іванку» Фуга на два голоси – ще один поліфонічний твір, побудований на основі народного зразка – веснянки.

[49, 285].

Композиторка викладає тему веснянки у фузі у дрібніших тривалостях (вісімки і четвертні ноти), ніж у першоджерелі (четвертні і половинні):

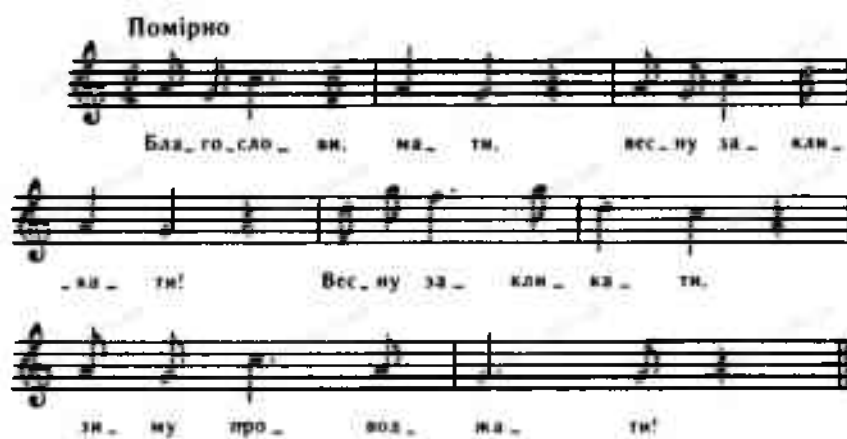
У експозиції заклична тема веснянки (перші чотири такти) подається у тональності ля-мінор спочатку у першому голосі. Одразу після проведення теми

у двох голосах з'являється перша семитактова інтермедія, побудована на початковому звороті теми в оберненні. Розробка проходить у тональності мі-мінор. Тема звучить спочатку в другому голосі, тоді в першому у верхньому регістрі фортепіано (II октава), після чого з'являється друга інтермедія, яка відрізняється від першої фактурною (те, що виконувала права рука, тепер звучить у лівій і навпаки) і тональною зміною. Тоді тема фуги звучить у двох проведеннях (у першому і другому голосі) у мажорній тональності на противагу першоджерелу, отримуючи цікаве забарвлення. Наступна третя інтермедія нагадує за викладом матеріалу першу, проте з відхиленням в основну тональність. Перед останнім репризним проведенням теми фуги з'являються 4 перехідні такти, в яких на тлі тремоло на визначених звуках звучать жартівливі відривисті репліки почергово в різних голосах. Реприза цікава тим, що тут тема звучить у повному обсязі (8 тактів) у першому голосі, а замість протискладнення композиторка застосовує проведення теми в оберненні до того ж такими тривалостями, як у першоджерелі.

Фуга стала цікавим зразком поліфонічного твору і покликана розвивати у молоді відчуття поліфонічної фортепіанної фактури, різноманітних змін у викладі теми та вміння її прослуховувати у різних голосах та регістрах інструменту.

«Скерцо» – яскрава віртуозна п'єса у дуже швидкому темпі ($\text{♩} = 160$). Жанр скерцо (з італ. scherzo – «жарт») доволі часто зустрічається у творчості як зарубіжних композиторів, так і українських. Основними ознаками жанру стали стрімкий темп, певні ритмічні і гармонічні звороти, вони власне і притаманні п'єсі Н. Боевої. Композиторка застосувала цікаву побудову фрази, мотиви якої завжди завершуються паузою на останній долі такту, різкі зміни ритмічного малюнку, динамічних відтінків, що теж додають жартівливого настрою.

Композиція «Благослови мати» (Інвенція) знову повертає до ряду поліфонічних творів у циклі, до того ж написаних на основі фольклорних зразків і в цьому випадку на основі відомої веснянки:

[49, 267].

Варто наголосити, що Н. Боєва застосувала веснянку без будь яких змін і в цій же тональності (ля-мінор), що і першоджерело.

Експозиція інвенції представляє тему в одноголосному викладі спочатку в нижчому регістрі у партії лівої руки, а друге проведення теми проходить від домінантового звуку (мі1). Протискладнення гамоподібного руху, створює ніжне обплетення теми інвенції і залишається утриманим. Після цього з'являється перша інтермедія, саме й побудована на мотивах протискладнення. Розробка розпочинається у тональності ре-мінор, а наступне її проведення звучить вже у соль-мінорі. Друга інтермедія подібна до першої, тільки у музичній тканині твору відбувається модуляція до тональності Соль-мажор. Це проведення теми одразу переводить розвиток до репризи, де тема проводиться

в основній тональності у партії лівої руки і становить кульмінацію всього твору. Завершується інвенція відхиленням у однойменну мажорну тональність (Ля-мажор). Цей твір стане добротним зразком поліфонічної фактури для розвитку відчуття прослуховування і виконання багатоголосся.

Наступна п'єса «*Прилетіли пташки*» – доволі розгорнений твір у рухливому темпі ($\text{♩} = 100$), який володіє багатьма ознаками звукозображальності в музиці. Для відтворення програмності твору, пов'язаної зі зображенням повернення з вирію пташок в рідні краї, композиторка застосувала певні засоби. Мелодична лінія насичена: висхідними і низхідними шістнадцятковими мотивами та секвенційним їхнім розвитком, відривистим звучанням у супровідній лінії, що нагадують пурхання пташок, акцентуванням сильних долей, різкою зміною динаміки, прискоренням темпу, що відтворюють підскоки і забави пташок весною. Композиція покликана розвивати образне й асоціативне мислення, художній смак, технічну вправність юних піаністів.

Мініатюра «*Мрії*» – чудова, настроєва, романтизована п'єска, гомофонно-гармонічного викладу та вирізняється тричастинністю. Композиторка, відображаючи емоційний стан людини, яка вибудовує певні плани, романтичні мрії викладає мелодичну кантиленну лінію у партії правої руки з хвилеподібним розвитком. Після виходу на кульмінаційну вершину і появою раптової зміни динаміки на *pp* (серединний епізод) з'являються різкі альтеровані і хроматизовані звороти, які додають різкого і терпкого звучання, що розкриває вкраплення злих намірів різних життєвих сценаріїв, які намагаються внести корективи у приємний мрійливий настрій героя. Проте після певної боротьби за свої плани виринає чудова мелодична лінія, викладена терціями з акордовим супроводом, яка утверджує думку, наче мрії дають можливість мрійникові відкривати нові світи. Композиція покликана вишколювати слух, м'якість і кантиленність звучання.

«*Хмаринки*» – ще одна звукозображальна мініатюра в спокійному темпі й наскрізного розвитку з коротким чотиритактовим вступом і кодою (7 тактів).

П'єса носить споглядальний характер, неначе юний виконавець роздивляється хмарки у небі. Композиторка застосовує репетиційні повтори септакордових співзвуч на довгих педалях, що дає можливість відтворити в звуках картину помірного руху хмарок. Проте часто з невеликих хмар у природі з'являється раптово гроза. Таку ж картину змальовано у п'єсі, коли після висхідних зворотів, хвилеподібних ходів у лівій руці, застосування потактової колористичної педалізації, яка творить неповторні й незвичні барви для нагнітання звуку до *ff* та довгих альтерованих і акцентованих співзвуч відтворюється грім. Композиція розвиває гармонічний і мелодичний слух, образне мислення, фантазію, виховує вміння вслухатися у звукові барви та їх поєднання на подовженій педалі.

П'єса «*Моє кошенятко*» відтворює улюбленого друга юного піаніста. Зазвичай тваринка у житті кожної дитини повинна сприйматися як повноцінний товариш, а не як чергова іграшка, адже за ним потрібний догляд і виховання кошеняти вимагає великої відповідальності. Вивчаючи цю п'єсу доречно поспілкуватися з учнем на цю тему, адже дуже важливо, щоб дитина не сприймала маленького пухнастика тільки як іграшку, почитати українські народні казки про котенят («Нерозумне кошеня») чи твір Василя Сухомлинського «Покинуте кошеня», що допоможе у відтворенні тексту і художнього змісту мініатюри Н. Боевої. Головний герой музичного твору – кошеня – відтворене різноманітними засобами виразності: його спокійне муркотіння – терцієвими і секундовими репетиціями у супровідній партії на основі грайливої тематичної лінії; бешкетливий характер і бажання гратися – довгими висхідними і низхідними гамоподібними фразами.

Композиція «*Їдемо на море*» – вносить контраст настроєм і темповими характеристиками ($\text{♩} = 120$) й загалом сприймається як п'єса з певними технічними завданнями, тобто як етюд. Програмна назва скеровує до відтворення поїздки, скорше за все на потязі, що підтримується одноманітним рухом шістнадцятками то в партії правої, то лівої руки, що, власне, й відображає одноманітний стук коліс і підсилюється відривистими репліками у

протилежних партіях для підкреслення розміреності руху. Тричі в п'єсі змінюється і тональний план (F-dur, D-dur, F-dur). Завершальна частина твору виконується у ще швидшому темпі (Presto) і побудована на шістнадцяткових гамоподібних зворотах на затихаючій звучності (*mf* – *ppp*). Композиція віртуозна і розвиває позиційну гру в обох руках, пальцеву біглисть, вдосконалює відчуття і вміння прискорення темпу.

Завершує цикл розгорнена п'єса «Золота рибка», яка неначе продовжує сюжетну лінію від попереднього твору, а також сприймається як художній етюд. До того ж композиторка проставляє ремарку: «Ритмічну фігуру із чотирьох шістнадцятих в партії лівої руки грати швидко та вільно, не враховуючи розподілення на чотири долі» [8, 24]. Темп твору доволі швидкий ($\text{♩} = 120$).

Ритмічна фігура в партії лівої руки творить і технічну складність, і звукозображальний ефект, адже на суцільних потактових педалях звучить як водна стихія, в якій легко впливає і хлюпочеться золота рибка (мелодична лінія правої руки). Тема твору розспівна, збагачена тріольними зворотами, проведена переважно одноголосно, а згодом в інтервально-акордовому викладі (у верхніх звуках співзвуч). Виринання рибки з морської стихії зображено звучанням акордів на арпеджіато у правій руці також з проведенням мелодичної лінії у верхніх звуках акордів на *f*. Загалом динамічна канва твору переважно на притишеному звучанні у сфері *p* і *pp*, тільки зрідка розвиток мелодичної тканини доходить до *mf* і *f*. Ця віртуозна п'єса, попри вироблення свободи у виконанні ритмічно-технічного звороту в швидкому темпі, вимагає від юного виконавця вміння контролювати і розподіляти свою увагу між технічними труднощами, швидким темпом і проведенням яскравої, гнучкої, чутливої мелодичної лінії.

Отож, у дитячому альбомі Н. Боевої «Музичні вітання» композиторка звернулася до різних жанрів: поліфонічної музики (канон, фуга, інвенція), звукозображальних програмних мініатюр, етюду, скерцо, знайомлячи з ними музичну молодь. Майстерними засобами музичної виразності, притаманними

для таланту авторки музики, вона скеровує своїми творами до виховання навиків художнього виконавства (навіть у технічних творах), до любові до народного пісенного мистецтва, застосовуючи фольклорні зразки у поліфонічних творах, а також до розвитку різноманітних технічних навиків юних виконавців.

Після завершення циклу, у збірці опублікована композиція «Інтермецо». Вона вважається окремою оригінальною композицією Н. Боевої поза циклами.

Загалом жанр інтермецо виник на початку 1830-х років у творчості німецького композитора-романтика Р. Шумана. Варто зазначити, що і в спадщині Й. Брамса цей жанр займає важливе місце.

Інтермецо (італ. *intermezzo* – пауза, антракт) це жанр, який зустрічається як самодостатній інструментальний твір, а також як частина масштабних циклічних творів. Інтермецо як романтичний жанр ввібрав у себе показ і розкриття багатоманіття переживань і почуттів людини, зазвичай це ліричні й особливо інтимно потаємні мотиви.

Українська музика багата на приклади присутності жанру інтермецо в творчості українських композиторів для різних інструментальних складів: Б. Кудрика, Н. Нижанківського, Л. Ревуцького, Л. Грабовського, М. Скорульського, Г. Саська, В. Сильвестрова, Б. Фроляк, Г. Жуковського та ін.).

Інтермецо Наталії Боевої створено в традиціях цього жанру, проте зі вкрапленнями сучасного сприйняття світу і відчуттів людини. Розпочинається твір невеликим вступом (*Andante*) з викладу химерної вигинистої теми у партії правої руки спочатку на одному витриманому звуці в лівій руці і на одній педалі впродовж п'яти тактів. Наступне проведення теми звучить на затриманому секундовому співзвуччі, знову на одній довгій педалі.

Після відлуння цього співзвуччя (три такти) з'являється чудова, романтичного плану мелодія інтермецо (*Andantino*) у традиційному триплановому фактурному викладі (мелодія, глибокий бас і заповнюючий гармонічний середній план), яка зазнаючи розвитку обплітається альтераціями,

схвильованістю настрою і зростанням гучності. У наступному розгорненому епізоді *Con spirito* на великій гучності (*f* і *ff*) відбувається розробка теми при насиченості фактури повнозвучними акордами, октавним викладом, фігураційними побудовами (що й підтверджує ремарку композиторки), які приводять розвиток до початкового викладу теми ($\text{♩} = 120$), правда в октавному викладі з фігураційною супровідною лінією, який відбувається при постійному ускладненні фактури і збільшенні динамічного плану до *fff*. Після цього кульмінаційного сплеску раптово розвиток повертається до притишеної динаміки (*subito pp*), тобто до теми вступу, що творить логічне аркове завершення твору і вивершену побудову форми.

Інтермецо Н. Боевої передає цілісність ліричного викладу музичної думки, адже сконцентроване на певному схвильованому романтичному образі, що й підтверджується єдністю розвитку, фактурною схожістю і тематичною однорідністю, а також наявністю яскравих контрастів, що й відтворює запал і схвильованість людських почуттів.

«Соната-балада» Наталії Боевої – чудовий зразок жанру в українській фортепіанній музиці. Тут композиторка майстерно синтезувала жанри сонати і балади. Мистецький погляд композиторки у цьому творі позначений романтичною одночастинною сонатною формою зі свободним, а часом варіаційним розвитком музичного матеріалу. Драматургія композиції зосереджена на зіставленні контрастних образних середовищ, як також і протилежних епізодів.

Балада – це музичний інструментальний жанр, який зазнав свого розвитку в романтичну епоху, в середині XIX століття і були це розлогі епічного плану композиції, які представлені у творчості Ф. Шопена, Ф. Ліста, а в українських композиторів – Т. Безуглого, М. Вілінського, С. Людкевича, Б. Лятошинського (у творчості якого один з перших творів у нашому музичному мистецтві цього жанру – «Соната-балада», 1925).

Поєднуючи ознаки цих музичних жанрів, композиторка розпочинає твір розгорненим одноголосним викладом тематичної лінії твору в інструментальній

манері, передаючи різні емоційні пережиття, неначе епічну сповідь. Цьому епізоду притаманне вільне застосування музичного метру, тобто композиторка майже щотакту здійснює зміну з парних на непарні метричні долі, що додає лінії імпровізаційності разом з певною оповідністю, власне і в цьому полягає епічність твору, зрештою, подібно як у «Сонаті-баладі» Б. Лятошинського.

Особливо це проглядається в арковості твору і останніх двох цифрах (13, 14), які мисткиня вибудовує неначе виклад початкової одноголосної теми соліста вже на тлі супроводу фортепіано (оркестру). Весь музичний матеріал цього епізоду виписаний на розширеному нотному стані (три нотні стани), що нагадує виклад твору для голосу чи якогось інструмента (соліста) з фортепіано. Це сприймається як своєрідне новаторство авторки музики. У «Сонаті-баладі» Н. Боевої простежується також ускладнення ладогармонічної системи твору. Загалом композиція характеризується епіко-драматичним типом драматургії одночастинної фортепіанної сонати.

У 2004 році в Дніпропетровську (сьогодні місто Дніпро – К. К.) вийшла друком чергова фортепіанна збірка Н. Боевої у серії «Педагогічний репертуар для фортепіано» [7], до якої ввійшли переважно ансамблеві композиції та Інвенція «А вже весна, а вже красна».

Двоголосна інвенція написана на основі відомої веснянки, яку застосував у дитячій опері «Зима і весна» М. Лисенко (1842-1912) й ця фахова обробка календарно-обрядового фольклорного зразка принесла велику популярність народній пісні. Веснянку «А вже весна, а вже красна» часто використовували у своїх фортепіанних творах як українські, так і зарубіжні композитори: німець Е. Мертке, поляк З. Носковський, українці – В. Довженко, В. Безкоровайний, І. Соневицький, М. Дремлюга та ін. Н. Боева також майстерно застосувала її у поліфонічному фортепіанному творі.

[49, 293].

Хоч народний зразок написаний у тридольному розмірі, композиторка влітає у ритмічну канву твору перемінність розмірів, притаманну для народних веснянок загалом, викладаючи проведення теми в автентичному розмірі, а всі інтермедії подані у чотиридольному розмірі.

30 "А вже весна, а вже красна"
Інвенція

Шанденько

Написана інвенція у тональності Ре-мажор і перше проведення теми в одноголосному викладі відбувається в середньому регістрі фортепіано (1 октава) у партії правої руки без змін із притаманними їй кантиленними і відривистими зворотами. Друге проведення у другому голосі (ліва рука, мала-велика октави) проходить на тлі протискладення, побудованому на низхідних гамоподібних мотивах основної теми і секундових стакатних співзвуччях. Перша інтермедія імітує стрибкоподібний тематичний мотив третього такту (на терцію і секунду), видозмінивши його інтервально (квінти) у правій руці на фоні репетиційного звучання певних звуків та акцентацією сильної (першої) і слабкої (четвертої) долей у партії лівої руки. Розробка починається проведенням теми у від звука соль¹ при цьому в межах початкової тональності, без відхилення у До-мажор, що додає певного ладового забарвлення темі. Друга

інтермедія подібна до першої, проте тут змінені ролі голосів та партій правої і лівої руки. Наступне проведення теми в розробці проводиться від звука мі малої октави знову у тональному полі початкової тональності. Коротка тритактова інтермедія схожа до попередніх, тільки зі секундовими співзвуччями, приводить розвиток теми до репризного і кульмінаційного її проведення в оберненні в основній тональності у верхньому регістрі фортепіано (2 і 3 октави) на тлі секундових відривистих репетицій, а завершується композиція проведенням другої половини теми у двох голосах в унісон у чотиридольному розмірі з акцентацією сильних і слабих долей такту, що додає легкості і жартівливого характеру цьому поліфонічному твору.

До збірки «Твори для двох фортепіано» Н. Боевої увійшли також цикл «Три фрагменти з музики до спектаклю «Кін-IV» та твір «Коли весна прийде, не знаю».

У доробку композиторки чимало музики до театральних вистав, тож цикл «Три фрагменти з музики до спектаклю «Кін-IV» саме і є аранжуванням окремих фрагментів із музичного супроводу вистави. Вистава створена Г. Горіним за мотивами п'єси «Кін, або Геній і безпутність» видатного французького письменника Александра Дюма. Вистава розкриває історію про долю актора, яка часто, як і його життя постає комедією, а сценічна гра отримує трагічні риси. Спектакль з великим успіхом ставився у різних театрах України, як також і в Запоріжжі, а у Києві у музично-драматичному театрі ім. І. Франка йшов впродовж 20 років (до 2019 року) на повних аншлагах [60].

До циклу увійшло три п'єси: «Кін-Фальстаф», «Ніжність» і «Антракт». Відкриває цикл бадьорий марш «Кін-Фальстаф» – яскравий контрастний і в окремих епізодах комічний твір, в якому співвідношення партій двох виконавців-ансамблістів перебуває у рівноправному звучанні. Наступна п'єса «Ніжність» вносить настроєвий контраст. Тут на фоні романтизованого супровідного матеріалу (глибокий бас і тріольні фігурації) у партії другого фортепіано звучить справді ніжна і витончена мелодична лінія в першій партії фортепіано переважно в октавному викладі між лініями двох рук. Яскрава

фінальна п'єса циклу «Антракт» (Allegro), якій, як і попередній, притаманний поділ ролей між партіями (перша веде мелодичну лінію, друга – супровідна) написана в швидкому темпі, носить також доволі гумористичний і дещо танцювальний характер, що виявляється у чергуванні і раптовій зміні штрихів, динаміки, відповідному ритмічно налаштованому сталому супроводу з танцювальним ритмом, а мелодична лінія постійно дублюється в октаву у двох руках першої партії.

Цикл покликаний розвивати у виконавців образне мислення, звертати увагу на образи творів, які перегукуються з театральними героями, спонукає до прочитання першоджерела, що лежить в основі сюжету спектаклю і перегляду самої вистави для кращого втілення образів у звуках циклу. Також цикл корисний для виховання ансамблевих навиків юних піаністів-виконавців.

У доробку Н. Боевої *фортепіанний концерт «Бабин Яр»* філософсько-психологічного змісту в двох частинах, перша з яких «Пасакалія». Дослідник С. Хананаєв зазначає, що тут: «Програмний зміст твору, переказаний самою авторкою. Людина знаходиться на місці трагедії. В її пам'яті виникають спогади, що спричиняють біль та відчай, сумнів, не вирішенні питання» [65, 42].

Друга частина – поліфонічні варіації, в яких «фортепіанне соло написане у техніці «великого штриха» (октавні ходи, акордова фактура). У нюансі «форте» навантажено низький регістр, що підсилює конфліктність поліфонічної форми» [65, 43]. Саме тут, авторка вводить сольну каденцію фортепіано. Застосовуючи акордову фактуру у різних регістрах, Н. Боева досягає ефект хорового звучання (кода). «Ідея фортепіанного концерту Н. Боевої «Бабин Яр» пов'язана з історично виправданою концепцією оновлення світу. Навмисно шокуючі образи минулого резонують зі світоглядом людини сьогодення. Агресивність та катастрофічність протиставленні тут природі людини та природі взагалі. Єднання минулого та майбутнього через сьогодення висловлює стремління митця досягнути історично-міфологічні події [65, 43].

2.2. *Жанрова палітра камерно-вокальної творчості Наталії Боевої*

Камерно-вокальний спосіб мислення, жанрової організації музичного матеріалу має вагоме значення у творчості Наталії Боевої. Дотримуючись класичного трактування вокально-інструментальної мініатюри і органічної єдності таких мініатюр в циклічному і цілісному за композиційно-драматургічними ознаками ряді, в доробку Н. Боевої знаходимо чимало новаторських поетично-музичних принципів. У доробку композиторки чимало окремих вокально-інструментальних мініатюр, а також і вокальних циклів як на вірші відомих українських поетів, так і на власні поетичні рядки. Застосовуючи тексти Тараса Шевченка, Івана Франка, Петра Ребра, Тетяни Нещерет, Бориса Олійника, Григорія Лютого, Миколи Нагнибіди, композиторка вибудовує оригінальні діалоги вокальної та інструментальної ліній.

Цікаво, що у 1993 році в Запоріжжі вийшла друком збірочка «Веселі пісні для дітей» Н. Боевої [6], до якої увійшли п'ять вокальних мініатюр: «Веселий звукоряд», «Урок математики» і «Чік та Рік» на слова композиторки, «Сонечко» і «Танцювалка» на вірші П. Ребра. Розпочинається збірка двома піснями для малюків-першокласників, які в музичній формі покликані до заклику учнів добре навчатися, а допомогти їм у цьому може весела пісня. Проста мелодична лінія, гармонічний супровід, невеликий діапазон мелодичної лінії, збагаченої штриховими і динамічними нюансами привертають увагу учнів до співу і навчання як музики («Веселий звукоряд»), так і точних наук («Урок математики»).

Наступна пісня «Сонечко» рухлива за характером і нагадує українські народні веснянки-заклички. У поетичному тексті відбувається постійне звертання до небесного світила – Сонечка, розмова з ним і прохання не баритися, швидше виглянути й принести тепла. Розпочинається пісня коротким двотактовим інструментальним вступом з короткими грайливими поспівками у партії правої руки на тлі витриманих звуків у супроводі, який вводить виконавця у настрій твору. Мелодична лінія кантиленно-речитативна, з кількаразовими репетиційними повторами на одному звуці та подальшим

розвитком. Усі запитальні чи закличні репліки у мелодії подаються висхідними мотивами, що підсилює їх змістове наповнення. Фортепіанна партія носить супровідний характер, розкладені тризвуччя звучать на фоні витриманих басових нот чи октав для наповненості звучання. Форма твору тричастинна, перша з яких написана в тональності C-dur середній розділ в A-dur, а реприза об'єднує дві тональності твору (A – C). Середню частину композиторка доручає дуету виконавців виводячи вокальну партію у терцієвому викладі, притаманному українському народному співу. Фортепіанний супровід побудований на матеріалі вступу. Третя частина ввібрала в себе матеріал перших двох, адже її початок нагадує тему і супровідну лінію першого розділу, а тоді знову авторка вводить дует (двоголосний виклад) і знову з'являється тематичний та інструментальний супровідний матеріал вступної (чи середньої частини). Завершується пісня двома тактами у партії фортепіано, які нагадують вступ, проте з оригінальними м'якими альтераціями, що додають свіжості й настроєвості.

Бадьора «*Танцювалка*» вже у своїй назві віддзеркалює настрій запального танцю й написана в куплетній формі (три куплети, D-dur) у чотиридольному розмірі *alla breve*, що й підтверджує швидкий темп твору. Героями пісні стали казкові персонажі – давні друзі Лис і Їжачок, які танцювали гопачок в зеленому лузі. Пісня сприймається як казочка про лиса, який так у танці обіймав Їжака, що поколовся голочками й плакав так, що чув весь луг. Відтоді він не любить танцювати і боїться Їжачка. Жартівливий характер поетичного тексту яскраво підтримується рухливою і гнучкою мелодичною лінією з акцентами на певних долях такту, які співпадають з текстовими вигуками (Гоп!, Ой!, Гопака!). Фортепіанний супровід витриманий у викладі, подібному до гітарного, який створює гармонічне оздоблення і танцювальний ритм цієї яскравої казкової композиції.

Завершується дитячий пісенний вокальний цикл піснею «*Чік та Рік*», в якій герой пісні спочатку слухає спів горобчиків під своїм віконечком, а згодом сам співає її разом зі своїм песиком і котиком, допомагаючи горобцям-

молодцям! Мелодична лінія наспівно-речитативна, гнучко окреслює настрій поетичного тексту, швидкий темп, гармонічний гітарний супровід підтримує настрій пісні. У четвертому куплеті композиторка застосувала проведення основної тематичної лінії у партії лівої руки, коли вокальна партія відтворює у двоголосному звучанні цвірінькання горобчиків («Чі-рі, чі-рі, Чік та Рік!»).

Вокальні твори для дітей Н. Боевої написані з помітним нахилом до національного дитячого фольклору. Виконавські завдання композицій скеровані проти форсування звуку, дозволяють вільно виконувати дітям у час формування голосового апарату і дихання, зважаючи на вікові можливості молоді. Відповідно невеликий діапазон пісень, цікавий поетичний текст відповідають завданням вокального виховання дітей молодшого шкільного віку.

У 2020 році в Запоріжжі побачив світ новий нотний збірник *«Наталія Боева. Вокальні твори для голосу і фортепіано»* [9], до якого увійшли окремі солоспіви та кілька вокальних циклів та, як-от «Тарас Шевченко. Два вірші», що складається з творів «Бандуристе, орле сизий» і «Думка» для баритона в супроводі фортепіано.

Варто зазначити, що композиторка обрала для вокального циклу відомі поезії Кобзаря: «Бандуристе, орле сизий» та «Тяжко-важко в світі жити». Перший з них присвячений поетом Миколі Маркевичу – видатному українському фольклористу, етнографу, патріоту, музикознавцю, поету, якого Т. Шевченко називає «Бандуристом». Як зазначає Л. Руденко: «Дослідники життєтворчості М. Маркевича припускають, що його поезія значно вплинула на ранню творчість Т. Шевченка. Адже Маркевич і Шевченко довго товаришували, і Шевченко не один раз був у нього в гостях. Відомо, що «Украинские мелодии» Маркевич свого часу подарував поетові. Тож Тарас Шевченко був добре знайомий з цією збіркою, і саме під впливом поезії «Бандурист», яка увійшла до неї, Т. Шевченко написав вірш-присвяту Маркевичу (1840)» [53].

Поезія стала надто популярною, зазнавши фольклоризації. На ці вірші створено чимало народних пісень, а також їхніх обробок і, звичайно, авторських творів українських композиторів: Людмили Бражнікової, Миколи Гвоздя, Віталія Годзяцького, Віолети Дутчак, Степана Ковальчина, Михайла Косенка, Якова Орлова, Григорія Фінаровського, Наталії Боевої та багатьох інших [39, 456]. Важливо зазначити, що М. Маркевич, маючи добрі музичні здібності, написав романс на вірші Т. Шевченка «Сирота» («Нашо мені чорні брови») і цим твором започаткував музичну шевченкіану.

Солоспів «Бандуристе, орле сизий» Наталії Боевої розпочинається у е-moll коротким чотиритактовим вступом, мотиви якого нагадують звороти вокальної партії і готують вступ соліста. У четвертому такті композиторка застосовує всього два обернення тонального тризвука на арпеджіато, які особливо нагадують звук бандури. При вступі вокальної партії роль фортепіано стає супровідною і лише октавними мелодичними репліками в партії правої руки доповнює її. Форма твору з елементами наскрізності при постійній зміні тонального плану додає музичній канві шораз інших настроєвих і змістових барв. Епізод «Я й тут чужий, одинокий, / І на Україні / Я сирота, мій голубе, / Як і на чужині» у тональності g-moll з пунктирним ритмічним малюнком, речитативним типом мелодики і романсовим супроводом фортепіано сприймається як сумовитий монолог Т. Шевченка, і передає його сум і самотність далеко від рідної України.

Розвиток вокальної лінії, її мелодизація відбувається на поетичних рядках, коли автор тексту згадує Україну: «Одинокий... а Україна! / А степи широкі! / Там повіє буйнесенький, / Як брат, заговорить / Там в широкім полі воля; / Там синєє море / Виграває, хвалить бога, / Тугу розганяє» [67, 456]. Ця частина солоспіву стає першим кульмінаційним злетом композиції. Плавна романсова фактура фортепіано змінюється на акордовий виклад. З появою елегійних рядків Т. Шевченка «Було колись – минулося, / Не вернеться знову», які передають сум поета за героїчним минулим України, яке «не вернеться» у вокальній партії з'являються хвилеподібні романтичного плану фрази.

Цікаве вирішення кінцівки твору, а саме сумовитий монолог поета, в якому відобразилася гіркота від його життя на чужині: «Та ба, доля приборкала / Меж людьми чужими» композиторка доручає солісту на тлі витриманих потактових співзвуч у фортепіанній партії. На завершальному звуці мелодичної лінії в інструментальній партії з'являється у притишених тонах мелодія відомої пісні до віршів Т. Шевченка «Рече та стогне Дніпр широкий» (з балади «Причинна», музика Данила Крижанівського), яка, розгортаючись динамізується, насичена акордово-октавна фактура, сягаючи крайніх регістрів фортепіано, набирає гучності й на кульмінації її підхоплює соліст у вокалізному оформленні (на А-а-а-а) на кульмінаційному сплеску. Композиторка завершує композицію цим символічним гимном українців, який публіка завжди слухає стоячи, надаючи шану Кобзареві (Т. Шевченку) й Бандуристу (М. Маркевичу).

Другий солоспів з циклу, присвяченого творчості Т. Шевченка під назвою «Думка» також написаний для баритона в супроводі фортепіано. В основі солоспіву вірші «Тяжко-важко в світі жити...», які Т. Шевченко на прохання Г. Квітки-Основ'яненка 8 грудня 1841 року надіслав для публікації в альманаху «Молодик», який видавався в Харкові [66]. Зміст поетичного тексту навіває до фольклорних мотивів про важке сирітство та погибель козака в чужому краю, до тем, близьких Шевченкові-сироті і передає його особисті переживання. Спокійний розмірений настрій твору, чотиридольний розмір, мінорна тональність (e-moll), акомпануюча партія фортепіано, викладена з натяком на звучання кобзи чи бандури (арпеджовані довгі співзвуччя, на тлі яких звучить вокальна партія, розкладені арпеджовані співзвуччя з нижнього до верхнього регістру клавіатури), мелодично-речитативна вокальна лінія, переважання низхідних мотивів, оповідний характер яскраво демонструють ознаки народного епосу, а саме думи.

Наступний вокальний цикл Н. Боевої «Іван Франко. Три вірші» написаний для сопрано і фортепіано й містить три солоспіви: «Червона калина», «Веснянки» і «Христос і хрест». Перший солоспів з циклу написаний

на основі відомого вірша І. Франка «*Червона калино, чого в лузі гнешся?*», який увійшов до збірки «*Зів'яле листя*» і побудований як діалог червоної калини (як уособлення дівочості) з дубом (уособлення молодого парубка), який своєю тіннію закриває кущ калини, е даючи розвиватися і тягнутись до сонця. Лірична поезія із відтворенням життєлюбства, переживань, нелегкої долі несе в собі мелодизм, який відчули відомі українські композитори, поклавши її на музику. Відомими стали солоспіви з музикою Б.-Ю. Янівського, Л. Левітової, а також Н. Боевої.

Наталія Боева розпочинає солоспів коротким чотиритактовим вступом, в якому звучать тріольні мотиви, на них згодом і побудований супровідний матеріал інструментальної партії. Композиторка використовує наскрізність у розвитку музичного тексту то знімаючи повтори поетичного тексту, як це є в оригіналі (друга строфа), то залишаючи їх без змін для вибудовування довершеної форми. Запитальні фрази композиторка вибудовує у висхідному русі з застосуванням мелізматика (морденти) до вершини фрази і різким спадом на інтервал квінти чи сексти у сюжетній лінії калини (дівчини), а також шляхом речитативних повторів у тріольному русі на одному звуці, передаючи розмовні інтонації у запитаннях дуба (парубка). Між частинами твору композиторка вводить невеликі інструментальні перегри (2-3 такти). Кульмінаційні вершини поетичного і музичного тексту підтримуються схвильованим тріольним і квартольним фігураційним викладом фортепіанної партії, а завершальна частина солоспіву подана в жанрі вокалізу з розвиненою вокальною лінією.

Композиція «*Веснянки*» створена на основі вірша Івана Франка «*Дивувалася зима: чом це тануть сніги*», який описує чарівну пору весняного пробудження природи, коли зима не може впоратися й побороти тендітного весняного цвіту, провідною темою поезії стає думка про постійну змінність в житті, коли на противагу всьому віджилому наступають нові просвітлені часи. На основі цього тексту написаний твір композитором і бандуристом Святославом Силенком [18]. Солоспів у доволі швидкому темпі (*Allegro*)

розпочинається вступним тактом відривистими співзвуччями у притишеній динаміці, які сприймаються неначе крапельки, що стікають з танучих льодів. Вокальна партія характерна паузами на останніх долях чотиридольного такту, що додає схвильованості, невпевненості образу Зими, яка відходить. Цей настрій підсилюється й у фортепіанному викладі, адже постійно звучить тремоло у партії правої руки. Цей епізод завершується феєричним глісандо від середнього до високого регістру фортепіано, який стає яскравим переходом до наступного розділу, коли поетичний текст передає здивування героїні: «Дивувалась зима: як се скріпла земля / Наливається теплом, оживає щодня? / Дивувалась зима, як посміли над сніг / Проклюнутись квітки запахущі дрібні» [63, 25-26].

Мелодична лінія набуває речитативних ознак, а супровідна змінюється з фігураційних переливів з руки в руку на відривисті октавно-акордові послідовності. Композиторка для підсилення здивування вводить у текстову частину повторюване запитальне слово: «Як? Як?» і у вокальній лінії завершує його октавним низхідним глісандо на великій гучності. Наступний розділ відтворює картину останніх намагань Зими призупинити розвиток природи, заохолити вітрами, замести снігами все довкруг... Знову з'являються короткі репліки у мелодичній канві, проте паузи з останньої долі такту переміщуються на перші. У фортепіанній партії звучать застигли альтировані співзвуччя, які на все наростаючій гучності приводять розвиток до кульмінаційного сплеску. Реприза повертає до початкового темпу і характеру, проте через чотири такти він змінюється і у вокальній партії звучить тема, схожа до народних веснянкових мотивів, що власне й символізує перемогу весни й тепла над мороком і холодом. Токатна інструментальна кода з поодинокими гучними репліками «Нема!», що передають відчуття радості від того, що в Зими вже немає сил побороти квітучу природу, завершує композицію.

«Христос і хрест» – завершальний солоспів цього триптиху. Вірш написаний Іваном Франком у 1880 році, а вперше був опублікований в журналі «Світ» (№ 7) у 1881 році. Поет глибинно розумів жертву Ісуса Христа і ця

поезія окреслює його всебічну духовність. Тут постає саможертвний образ Христа, Франко зображає старе розп'яття на хресті, з якого у м'яку траву й запашні квіти впала фігура Христа. Як наголошує дослідниця І. Кульчицька-Жигайло: «Маємо тут дуже цікаву авторську інтерпретацію сюжету покладення Христа до гробу. Відчуваємо ніжну любов, з якою описано Христа: високі трави м'яко приймають Його в свої обійми, подорожники й фіалки звились, мов вінець любові, у Нього на голові. Та «спати Йому там не дали і [...] з-поміж цвітів знову угору підняли», прив'язавши фігуру соломою до хреста. Ідея цієї поезії двояка. Здавалося б, «реставрація» придорожного хреста як вияв народної побожності є цілком виправданою. Традиція ставити хрест при шляху відома ще з X ст. Такий хрест виконував вказівну функцію: узимку він був єдиним орієнтиром, із допомогою якого можна було знайти дорогу. Однак І. Франко вкладає в цю символіку, радше, політичний і національний зміст. Ісус Христос постає в поета як уособлення волі...» [32, 145]:

Словом, як з хреста старого
Сходить між людей Христос,
І як, ставши чоловіком,
Ближчий, вищий нам стає,
І святим приміром своїм
Нас до вольності веде [64, 64]

Композиторка Наталія Боева фундаментально вникаючи в образ Христа і Франкову поезію створила чудовий зразок релігійно-філософського вокального твору. Відібравши перші сім строф вірша, Н. Боева розпочинає композицію чотиритактовим лаконічним інструментальним вступом, який несе суто гармонічну функцію, а вся увага надається змісту поезії і чудовій спокійній кантиленній темі солоспіву, яка в своїй основі ґрунтується на застосуванні мелізму групето, який оспівує основний тональний звук (h-moll), на висхідних і низхідних квартових ходах та поступеневому русі. Від п'ятої строфи авторка вводить незначні зміни в мелодичний матеріал, який сприймається як кульмінаційний сплеск усього солоспіву. Реприза повторює першу частину без

змін і приводить до невеликої коди, в якій спочатку партія фортепіано проводить початковий фрагмент теми солоспіву, а далі вона з'являється у вокальній партії з повторюваними рядками першої строфи (А на нім Христос розп'ятий / Висів тож від давніх літ) на фоні витриманого басу в найнижчому регістрі фортепіано в партії лівої руки та тремольованих акордів у правій руці на все затихаючій динаміці, створюючи молитовну атмосферу.

У 2021 році в Запоріжжі у видавництві «Дике Поле» вийшов друком новий збірник «Наталія Боева. Вибрані вокальні твори та пісні» [10]. До нього увійшли композиції, написані в різні роки, серед яких чимало вокальної лірики, пісень про кохання. Чимало з них написані на слова поетеси, актриси, театрознавиці, заслуженої артистки України, членкині Національної спілки письменників України Тетяни Нещерет (1931-2007), яка працювала на різних сценах України в драматичних театрах: Кам'янець-Подільському, Луганську, Артемівську (сьогодні розбитому й окупованому Бухмуті), Луганську, Полтаві, а від 1962 до 1965 року в Дрогобицькому драматичному театрі! Від 1965 року Т. Нещерет працювала в Запорізькому музично-драматичному театрі й співпрацювала з Н. Боевою як авторка текстів до її музичних творів.

Дослідник В. Маремпольський, аналізуючи тематичну палітру поетеси зазначив: «Важлива тема лірики Т. Нещерет – любов. У віршах – це велике і тривожне почуття, яке дає сили долати труднощі, удари долі, це любов до України, до батьківської хати, любов материнська і любов до коханого, це молода пристрасть і ніжні почуття зрілої жінки. Лірика любові позначена особливою ніжністю: «Я кохаю тебе / Простелилися килимом трави. / Я кохаю тебе / Білим цвітом видзвонює травень» («Я кохаю тебе»))» [35].

Саме ця поезія лягла в основу пісенної композиції «*Я кохаю тебе*» з музикою Наталії Боевої, написаної для мецосопрано. Помірність темпу, мелодійна вокальна лінія переважно викладена в тріольному русі, що додає плавності розвитку мелодії, акордова фактура фортепіанної партії з колоритними альтераціями, які додають то м'якості, то схвильованості, то замилювання і розпруження творять канву першої частини твору.

Чотиритактова поліфонізована фортепіанна перегра приводить до кульмінаційної вершини, яка припала на другу частину твору. Фактура фортепіано викладена повнозвучними акордами і звучить насичено підтримуючи поетичні рядки: «Я кохаю тебе – ловим бабине літо на хаті. / Я кохаю тебе – а у вересні хмари кудлаті...». Після кульмінаційного злету настає заспокоєння, вокальна лінія звучить у середньому регістрі, інструментальна фактура стає прозорою. Завершується твір короткою хвилеподібною фразою у фортепіанній партії, неначе відгомін вічного кохання.

ВИСНОВКИ

Займаючись плідною творчою діяльністю, працюючи на педагогічній ниві, Наталія Боева від часу створення, у 2012 році, Запорізького осередку Національної спілки композиторів України була обрана його головою. Від перших днів створення нового спілчанського ядра його голова спрямувала свою працю на згуртування членів та популяризацію їхньої творчості, організовуючи різноманітні концертні й фестивальні програми, світові прем'єри творів, авторські концерти усіх членів осередку (Миколи Попова, Ганни Хазової, Дмитра Савенка, Вадима Симонова, Валерія Колядюка, Ольги Попової-Березняк, Наталії Боевої). Осередок запрошує до співпраці композиторів України (Ю. Шевченка, Ю. Кота), діаспори (В. Медвідь) задля тісної співпраці і обміну професійним досвідом різних композиторських шкіл України.

Діяльність композиторів Запоріжжя під керівництвом Н. Боевої основана на розвитку національної культури та залученні до цього процесу широкого кола шанувальників і стала невід'ємною та важливою сторінкою культурної скарбниці України.

Творчість композиторки Наталії Боевої доволі часто звучить у програмах престижного міжнародних фестивалів в Україні (Київ Музик Фест, Прем'єри сезону) й за кордоном, що свідчить про вагомість внеску мисткині в розвиток української сучасної музичної культури і високу професійність.

Фортепіанна творчість займає значне місце у доробку Н. Боевої, зокрема педагогічного спрямування. Фортепіанний альбом «Музичні вітання» для юних піаністів, що сьогодні став популярним, опублікований у 2010 році в Запоріжжі й містить 18 дитячих композицій.

У альбомі «Музичні вітання» композиторка звернулася до різних жанрів: поліфонічної музики (канон, фуга, інвенція), звукозображальних програмних мініатюр, етюд, скерцо, знайомлячи з ними музичну молодь. Мініатюри з дитячого альбому корисні для розвитку образного мислення, художнього смаку, технічної вправності юних піаністів, виховання темпового контролю, вони розвивають біглисть пальців, легкість і чіткість пальцевої атаки,

розвивають володіння педаллю, надають навички виконання поліфонії, заснованої на фольклорних зразках українського народу, зокрема веснянках (двоголосна fuga «Вийди, вийди, Іванку», Інвенція «Благослови мати», Інвенція «А вже весна, а вже красна»), які таким чином знайомлять дітей з цим багатим культурним пластом.

У 2004 році в Дніпрі вийшла друком чергова фортепіанна збірка Н. Боевої у серії «Педагогічний репертуар для фортепіано», до якої ввійшли переважно ансамблеві композиції. У доробку композиторки чимало музики до театральних вистав, тож цикл «Три фрагменти з музики до спектаклю «Кін-IV» саме і є аранжуванням окремих фрагментів із музичного супроводу вистави і покликаний розвивати у виконавців образне мислення, він спонукає до прочитання першоджерела, що лежить в основі сюжету спектаклю і перегляду самої вистави для кращого втілення образів у звуках циклу, а також націлений на виховання ансамблевих навичок юних піаністів-виконавців.

Компонуючи музику для дітей, Наталія Боева завжди звертається до технічних можливостей учнів різних вікових категорій, намагається заглянути у світ дитячих мрій і фантазій. Твори написані з педагогічною метою – переважно це твори малих форм, чіткі за структурою, програмні з випуклою мелодикою, та колоритним гармонічним розвитком. До них належать композиції: жанрів додаткової класифікації – «Безкінцевий канон», моторні жанри – «Скерцо», «Їдемо на море», «Золота рибка»; програмні мініатюри – «Сонечко», «Нова гра», «Духмяний вітерець», «Пісня осені», «Сумно», «Сніжинки», «Бесіда», «Прилетіли пташки», «Мрії», «Хмаринки», «Мое кошенятко».

Такі твори як Інтермецо і Соната-Балада відносяться до концертних композицій, під силу у виконанні для зрілих піаністів. Інтермецо сконцентроване на певному схвильованому романтичному образі, що відтворює запал і схвильованість людських почуттів, а Соната-балада – чудовий зразок цього жанру в українській фортепіанній музиці, в якому авторка майстерно синтезувала жанри сонати і балади. Мистецький погляд композиторки у цьому

творі позначений романтичною одночастинною сонатною формою зі свободним, а часом варіаційним розвитком музичного матеріалу. Епіко-драматичний тип драматургії композиції зосереджений на зіставленні контрастних образних середовищ, як також і протилежних епізодів.

Камерно-вокальний спосіб мислення, жанрова організація музичного матеріалу має також вагоме значення у творчості Наталії Боевої. Дотримуючись класичного трактування вокально-інструментальної мініатюри і органічної єдності таких мініатюр в циклічному ряді, в доробку Н. Боевої знаходимо чимало новаторських поетично-музичних принципів. Насамперед це окремі вокально-інструментальні мініатюри, а також вокальні цикли як на вірші відомих українських поетів, так і на власні поетичні рядки. Застосовуючи тексти Тараса Шевченка, Івана Франка, Петра Ребра, Тетяни Нещерет, Бориса Олійника, Григорія Лютого, Миколи Нагнибіди, композиторка вибудовує оригінальні діалоги вокальної та інструментальної ліній.

Цікаво, що у 1993 році в Запоріжжі вийшла друком збірочка «Веселі пісні для дітей» Н. Боевої, до якої увійшли п'ять вокальних мініатюр: «Веселий звукоряд», «Урок математики» і «Чік та Рік» на слова композиторки, «Сонечко» і «Танцювалка» на вірші П. Ребра.

Вокальні твори для дітей Н. Боевої написані з помітним нахилом до національного дитячого фольклору. Виконавські завдання композицій скеровані на виховання м'якого звучання без форсування звуку, твори сприятливі для виконання дітьми у час формування голосового апарату і дихання, зважаючи на вікові можливості молоді. Відповідно невеликий діапазон пісень, цікавий поетичний текст відповідають завданням вокального виховання дітей молодшого шкільного віку.

Вокальний диптих «Тарас Шевченко. Два вірші» побудований на відомих поетичних творах Кобзаря: «Бандуристе, орле сизий» та «Тяжко-важко в світі жити». Цікавість викликає вокальний цикл Н. Боевої «Іван Франко. Три вірші» написаний для сопрано і фортепіано й містить три солоспіви: «Червона калина», «Веснянки» і «Христос і хрест». Тут композиторка застосовує імітації

на фортепіано звуку бандури у вступному епізоді. Хвилеподібна, романтичного плану вокальна партія у поєднанні з речитативними елементами, з думними і веснянковими мотивами, звучить на тлі супровідної лінії фортепіано, а інструментальні перегри стають фактурно насиченими, розгортаючись динамізуються, сягаючи крайніх регістрів фортепіано, творять кульмінаційні сплески вокальних творів. Композиторка Наталія Боева фундаментально вникаючи в образ Христа і Франкову поезію створила чудовий зразок релігійно-філософського вокального твору зі спокійною кантиленною темою солоспіву, яка в своїй основі ґрунтується на застосуванні мелізму групето і творить молитовну атмосферу.

Композиторка вносить до скарбниці української музичної культури індивідуальні стилістичні особливості, які характеризуються поєднанням поряд із романтичним та імпресіоністичним забарвленням фортепіанної фактури також і ладової розмаїтості, ритмічної варіантності, застосуванні лірики й епосу, а також орнаментики у творенні мелодики, тематики, притаманних для українського народного пісенно-інструментального мистецтва. Щодо рис імпресіонізму, присутніх у фортепіанній та камерно-вокальній творчості Н. Боевої, варто наголосити на грі світла й тіні, значній кількості звукових образів, гармонічній вишуканості і дисонантних нашаруваннях, експресії.

Уся громадська, творча і педагогічна діяльність Н. Боевої і, зокрема, її фортепіанний та камерно-вокальний доробок творять значний пласт в історії сучасної української музики.

Список використаної літератури

1. Авторський концерт заслуженого діяча мистецтв України Наталії Боевої. URL: <https://www.filarmonic.zp.ua/news/itemlist/date/2021/12/3?catid=1>
2. Андрій Штогаренко: талант чути народне. URL: https://www.dnipro.lib.dp.ua/Andriy_Shtogarenko
3. Басса О. М. Камерно-вокальна творчість західноукраїнських композиторів першої третини XX століття в аспекті проблеми мотивації. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія : Мистецтвознавство. 2011. № 2. С. 17-23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPUm_2011_2_5.
4. Берегова О. Міжнародний фестиваль «Київ Музик Фест» як сучасний формат презентації національних музичних культур: польські імпрези. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2018. № 3. С. 201-208.
5. Боева Наталія Іванівна. Національна Спілка Композиторів України: Офіційний сайт. URL: <https://composersukraine.org/index.php?id=275> (дата звернення 12.12.2023)
6. Боева Н. Веселі пісні для дітей. Запоріжжя, 1993. 18 с.
7. Боева Н. Твори для двох фортепіано: Педагогічний репертуар для фортепіано. Дніпропетровськ: Видавець Юрій Сердюк, 2004. 32 с.
8. Боева Н. Музичні вітання: П'єси для фортепіано. Запоріжжя, 2010. 40 с.
9. Боева Н. Вокальні твори для голосу і фортепіано. Запоріжжя, 2020. 64 с.
10. Боева Н. Вибрані вокальні твори та пісні. Запоріжжя: Дике Поле, 2021. 58 с.
11. Боева Н. Композитори Запоріжжя запрошують... URL: https://composersukraine.org/index.php?id=27&tx_ttnews%5Btt_news%5D=201&cHash=f572ef6cc8dc8c737acad9988fae2f32

12. Боева Н. Валерій Буймістер – Голос Неба. URL: <http://mus.art.co.ua/valeriy-buymister-holos-neba/>
13. Бут В. Триумф Наталії Боевої. URL: <http://mus.art.co.ua/triumf-natalii-boievoi/>
14. Воробкевич Т. Методика викладання гри на фортепіано. Львів: Логос, 2001. С. 192-195.
15. Голинська О. Постфестивальні рефлексії щодо фестивалю «Київ Музик Фест-2022». URL: <http://mus.art.co.ua/postfestyvalni-refleksii-shchodo-festyvaliu-kyiv-muzyk-fest-2022/>
16. Данілішина М. Українська дитяча фортепіанна музика та її дидактично-виховні можливості. *Актуальні питання мистецької педагогіки*. 2016. Вип. 5. С. 21-25.
17. Дев'ятий Міжнародний музичний фестиваль «Київ Музик Фест'98» 27 вересня – 3 жовтня 1998 року. URL: <http://kmf.karabits.com/program/1998.html>
18. Дивувалась зима чом се тануть сніги. Слова І. Франка, музика С. Силенка. URL: <https://www.pisni.org.ua/songs/929282.html>
19. Запорізький обласний осередок композиторів відзначає 10-річчя. URL: <https://mig.com.ua/zaporizkyj-oblasnyj-oseredok-kompozytoriv-vidznachaie-10-richehia/>
20. Запорізьку композиторку Наталію Боеву відзначено державною стипендією. URL: <https://www.zoda.gov.ua/news/48449/zaporizku-kompozitorku-nataliju-bojevu-vidznacheno-derzhavnoju-stipendijeju.html>
21. Кашкадамова Н. Мистецтво виконання музики на клавішно-струнних інструментах: Навчальний посібник. Тернопіль: СМП «АСТОН», 1998. 300 с.
22. Кашкадамова Н. Історія фортеп'янного мистецтва XIX сторіччя: Підручник. Тернопіль: АСТОН, 2006. 608 с.
23. Кеменчеджи Є. Музичне мистецтво Запоріжжя другої половини XX – початку XXI ст.: композиторський та виконавський аспекти. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня

доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво». Харківська державна академія культури, Харків, 2023.

24. Кияновська Л. Українська музична культура: Навчальний посібник. Тернопіль: СМП «АСТОН», 2000. 184 с.

25. «Класик – проєкт»: у Кропивницькому працювала «Креативна лабораторія музикознавця» URL: <https://kr-rada.gov.ua/news/klasik-prokt-u-kropivnitskomu-pratsyuvala-kreativna-laboratoriya-muzikoznavtsya.html>

26. Клиш В. Українська радянська фортепіанна музика. К.: Наукова думка, 1980. 315 с.

27. Колосок К. Творчість Наталії Боевої в контексті розвитку української сучасної музичної культури. Інновації в музичній освіті та мистецтві: матеріали IV-х наукових читань студентів і магістрантів, Рівне 6 листопада 2024 р. / упор. Прокопович Т. Ю. Рівне, 2024. С. ***.

28. Комарова І. Творчий портрет Наталії Боевої. *Серце, віддане музиці. До 60-річчя композитора Н. І. Боевої*. Біобібліографічний покажчик. Запоріжжя: АА ТанDEM, 2011. С. 17-25.

29. Композитори Запоріжжя: Боева Наталія Іванівна. URL: http://compoz-zp.narod.ru/index/boeva_natalija/0-4

30. Композитори Запоріжжя запрошують... До 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка <https://www.filarmonic.zp.ua/news/item/408-kompozitori-zaporizhzhya-zaproshuyut>

31. Конькова Г. В. Боева Наталія Іванівна. *Енциклопедія Сучасної України*: енциклопедія [електронна версія] / ред.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. Т. 3. URL: <https://esu.com.ua/article-35992> (дата звернення: 11.10.2023).

32. Кульчицька-Жигайло І. Поетична Христологія Івана Франка. *Парадигма*. 2008. Вип. 3. С. 144-151. URL: <https://www.inst-ukr.lviv.ua/files/paradygma/144-151-kzhi.pdf>

33. Левицька Г. Основи сучасної педалізації. Львів, 1997. 68 с.

34. Майже 180 творів, третина з них – прем'єри! URL: <https://m.day.kyiv.ua/article/den-ukrayiny/mayzhe-180-tvoriv-tretyna-z-nykh-premvery>

35. Маремпольський В. Тетяна Нещерет (Літературознавчий нарис). URL: https://pesmenekizaporizkogokray.blogspot.com/p/blog-page_30.html

36. Мартинюк Т. Сучасні композитори Запоріжжя. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету*. Серія: Мистецтвознавство. № 1 (4). Тернопіль, 2000. С. 46-53.

37. Мартинюк Т. Історико-теоретичні аспекти взаємовідношень географічного і соціокультурного чинників у явищі регіональної музичної культури (на прикладі Північного Приазов'я XIX-XX століть) : дис.... д-ра мистецтвознавства: 17.00.01 / Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2004. 512 с.

38. Морозова О. У запорізьких композиторів ювілей. URL: <https://nsju.zp.ua/poslednie-novosti/3071-u-zaporizkykh-kompozytoriv-iuvilei>

39. Музична Шевченкіана у фондах Національної бібліотеки України імені В. Вернадського / відп. редактор Л. Руденко, наук. редактор Л. Івченко; уклад. Л. Руденко [та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України імені В. Вернадського, Ін-т книгознавства. Київ: Академперіодика, 2019. 992 с.

40. Муха А. Композитори України та української діаспори. Київ: «Музична Україна», 2004. С. 38.

41. Муха А. Боева Наталія Іванівна. *Українська музична енциклопедія*. Київ: Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, 2006. Т. 1. С. 233.

42. Наталія Боева про себе. *Серце, віддане музиці. До 60-річчя композитора Н. І. Боевої*: Біобібліографічний покажчик. Запоріжжя: АА ТанDEM, 2011. С. 12-15.

43. Наталія Боева. Пастораль. Веснянка. Стас Зубицький – флейта. Диригент – Валерій Матюхін. «Київська камерата». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VhQ1H18288A>

44. Національна Спілка композиторів України: Довідник. К.: Гроно, 2011. 140 с.
45. Національна Спілка композиторів України. URL: <https://composersukraine.org/index.php?id=19>
46. Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка «Камерно-вокальна творчість в історичній ретроспективі»: збірка статей. Серія: Виконавське мистецтво Вип. 27. Львів: ТеРус, 2013. 224 с
47. Ніколаї Г. Українська фортепіанна музика як феномен культури ХХ століття. *Ars inter Culturas*. Slupsk : Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej w Slupsku, 2010. N 1. S. 121–132. URL: <https://europub.co.uk/articles/-A-167059>
48. Палачова К. Творчість композиторів Запоріжжя в контексті української музичної культури початку ХХІ століття. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип 35. Том 4. С. 68-73.
49. Перлини української народної пісні / Упорядник М. Гордійчук. Київ: Музична Україна, 1991. С. 293.
50. Піддубна О. Вони складають ноти до мелодії. URL: <https://compoz-zp.narod.ru/index/istorija/0-43>
51. Полканов А. Нові жанрові властивості камерно-вокальної музики в творчості сучасних композиторів. *Музичне мистецтво і культура*. № 20. С. 533-541. URL: <https://doi.org/https://doi.org/10.31723/2524-0447-2014-20-533-541>
52. Регіональні організації та осередки. Запоріжжя. Історія і сучасність. URL: <https://composersukraine.org/index.php?id=2668>
53. Руденко Л. Легендарному Миколі Маркевичу – 220. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/6399>
54. Сбітнєва Л. Розвиток системи музично-естетичного виховання дітей і молоді в Україні (друга половина ХХ століття): автореф. дис. на здоб. наук. ступ. доктора пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля. К., 2016. 40 с.
55. Сергієнко С., Гайнетдінова Г. Творча зустріч з головою Запорізького обласного осередку національної Спілки композиторів України Наталією

Боевою. URL: https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/Tvorcha_zustrich_z_holovoju_Zaporizkoho_oblasnoho_ose_redku.pdf

56. Серце, віддане музиці. До 60-річчя композитора Н. І. Боевої: Біобібліографічний покажчик. Запоріжжя: АА Тандем, 2011. 32 с.

57. Сюта Б. Фестивальні рефлексії. *Культура і життя*. 1995. № 41. URL: <http://kmf.karabits.com/press/42.html>

58. Титова М. Chamber Music Day: «Грані». URL: <https://kyivdaily.com.ua/grani/>

59. У розмаїтті музичної України звучать твори запорізьких композиторів. URL: <https://mig.com.ua/u-rozmaitti-muzychnoi-ukrainy-zvuchat-tvory-zaporizkykh-kompozytoriv/>

60. У театрі Франка сьогодні востаннє зіграють виставу «Кін IV». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2721774-u-teatri-franka-sogodni-vostanne-zigrat-vistavu-kin-iv.html>

61. Фільц Б. Музика для дітей. Українська Музична Енциклопедія. Т. 3. К., 2012. С. 525.

62. Фільц Б., Костюк Н. Канон у музиці. *Енциклопедія Сучасної України* / Редкол.: І. Дзюба, А. Жуковський, М. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2012. URL: <https://esu.com.ua/article-9343>

63. Франко І. Дивувалась зима. *Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах*. К.: Наукова думка, 1976. Т. 1. С. 25–26.

64. Франко І. Христос і хрест. *Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах*. К.: Наукова думка, 1976. Т. 1. С. 63-65.

65. Хананаєв С. До питання взаємодії творчих практик. *Музикознавча думка Дніпропетровщини*: Зб. наук. статей. Вип. 11. Д.: ЛІРА, 2016. С. 35-46.

66. Шевченко Т. Бандуристе, орле сизий. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=23424>

67. Шевченко Т. Думка. URL: <http://litopys.org.ua/shevchenko/shev106.htm>

68. VIII Всеукраїнський фестиваль – конкурс «Класик-проект» запрошує шанувальників музичного мистецтва у Кропивницькому. URL: <https://kr-rada.gov.ua/news/viii-vseukrayinskiy-festival-konkurs-klasik-prokt-zaproshu-shanuvalnikiv-muzichnogo-mistetstva-u-kropivnitskomu-15-01-2024.html>

69. XXXIV Міжнародний фестиваль Київ Музик Фест 2023 (30 вересня – 8 жовтня): буклет. К., 2023. 44 с. URL: https://composersukraine.org/fileadmin/files/Buklet_2023Ost.pdf

70. Sonevyts'kyi J., Palidvor-Sonevyts'ka N. Dictionary of Ukrainian composers. Lviv, 1997. 336 p.